Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 11 Sayı.3, Eylül 2026
Research of Financial Economic and Social Studies, Vol.11 No.3, September 2026
ISSN : 2602 – 2486

TÜRKİYE'DE KATILIM BANKACILIĞI VE KATILIM BANKALARININ ENFLASYON MUHASEBESİNE OLAN İHTİYACI: TMS 29 KAPSAMINDA KAVRAMSAL BİR ANALİZ[1]

PARTICIPATION BANKING IN TURKEY AND THE NEED FOR INFLATION ACCOUNTING IN PARTICIPATION BANKS: A CONCEPTUAL ANALYSIS WITHIN THE SCOPE OF TMS 29

Gürbüz GÖKÇEN * ***Bünyamin ÖZDOĞAN*** **

Araştırma Makalesi / *Geliş Tarihi: 01.05.2026*
Kabul Tarihi: 07.07.2026

Öz

Yüksek enflasyon ortamlarında finansal tabloların gerçeği yansıtma gücü önemli ölçüde zayıflamakta ve bu durum finansal bilgi kullanıcıları açısından yanıltıcı sonuçlar doğurabilmektedir. Türkiye'de 2022 yılı itibarıyla yüksek enflasyon koşullarının yeniden ortaya çıkması, finansal raporlama süreçlerinde enflasyon muhasebesinin önemini artırmıştır. Bu çalışmada, katılım bankalarının finansal tablolarının enflasyonist ortamdan nasıl etkilendiği ve bu bağlamda enflasyon muhasebesine duyulan ihtiyaç, TMS 29 standardı çerçevesinde ele alınmıştır. Çalışmada öncelikle enflasyon ve enflasyon muhasebesine ilişkin kavramsal çerçeve ortaya konulmuş, ardından enflasyon muhasebesi yöntemleri incelenmiştir. Devamında, dünya ve Türkiye'de katılım bankacılığının gelişimi değerlendirilmiştir. Son olarak, yüksek enflasyon ortamında katılım bankalarının finansal tablolarının karşılaştırılabilirliğinin azalması, parasal olmayan kalemlerin değer değişimleri ve finansal performansın gerçeği yansıtmaması gibi sorunlar ortaya konularak, TMS 29 kapsamında enflasyon muhasebesinin gerekliliği tartışılmıştır. Elde edilen bulgular, katılım bankalarının sağlıklı finansal analiz ve karar alma süreçleri açısından enflasyon muhasebesinin kritik öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Enflasyon Muhasebesi, TMS 29, Katılım Bankacılığı, Finansal Tablolar

JEL Sınıflaması: E31, M41, G21, M48, G20

Abstract

In high inflation environments, the ability of financial statements to reflect economic reality significantly weakens, which may lead to misleading outcomes for users of financial information. The re-emergence of high inflation conditions in Türkiye as of 2022 has increased the importance of inflation accounting in financial reporting processes. This study examines how the financial statements of participation banks are affected by an inflationary environment and, in this context, the need for inflation accounting within the framework of TMS 29. First, the conceptual framework of inflation and inflation accounting is presented, followed by an analysis of inflation accounting methods. Subsequently, the development of participation banking in both the world and Türkiye is evaluated. Finally, issues such as the decline in comparability of financial statements, the erosion in the value of non-monetary items, and the failure of financial performance to reflect reality in high inflation environments are discussed. Within this framework, the necessity of inflation accounting under TMS 29 is addressed. The findings indicate that inflation accounting is of critical importance for participation banks in ensuring sound financial analysis and decision-making processes.

Keywords: Inflation, Inflation Accounting, IAS 29, Participation Banking, Financial Statements

JEL Classification: E31, M41, G21, M48, G20

[1] **Bibliyografik Bilgi (APA):** FESA Dergisi, 2026; 11 (3) , 221-241 / DOI: 10.29106/fesa.1941915

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi SBE, ggokcen@marun.edu.tr, *İstanbul – Türkiye*, ORCID: 0000-0001-9854-8522

** Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi SBE, bunyaminozdogan@marun.edu.tr, *İstanbul – Türkiye*, ORCID: 0009-0009-8307-6185

1.Giriş

Enflasyon, fiyatlar genel düzeyindeki sürekli artış olarak tanımlanmakta olup, ekonomik sistemin tüm aktörlerini etkileyen temel makroekonomik sorunlardan biridir (Örten ve Karapınar, 2003: 2; Gökçen, 2023: 1). Özellikle yüksek enflasyon dönemlerinde paranın satın alma gücünde meydana gelen hızlı düşüş, ekonomik karar alma süreçlerini zorlaştırmakta ve finansal raporlamanın güvenilirliğini önemli ölçüde azaltmaktadır (Widya vd., 2023: 37; Parlak, 2024: 154). Bu durum, yalnızca bireyler ve reel sektör işletmeleri için değil, aynı zamanda finansal sistemin en önemli aktörlerinden biri olan bankalar açısından da kritik sonuçlar doğurmaktadır.

Bankacılık sektörü, ekonomik sistemin işleyişinde aracılık fonksiyonu üstlenmesi nedeniyle enflasyonist ortamlardan doğrudan etkilenmektedir. Enflasyonun yükselmesiyle birlikte faiz oranlarında artış, kredi maliyetlerinde yükselme ve finansal piyasalarda belirsizliklerin artması, bankaların kârlılığı ve finansal yapısı üzerinde baskı oluşturmaktadır. Bu bağlamda, geleneksel muhasebe uygulamaları çerçevesinde hazırlanan finansal tablolar, yüksek enflasyon ortamında gerçeği yansıtma özelliğini kaybetmekte ve farklı dönemlere ait finansal verilerin karşılaştırılabilirliği önemli ölçüde azalmaktadır.

Bu sorunların giderilmesine yönelik olarak geliştirilen enflasyon muhasebesi, finansal tabloların cari satın alma gücüne göre düzeltilmesini amaçlamaktadır. Türkiye Muhasebe Standardı 29 (TMS 29), yüksek enflasyonlu ekonomilerde finansal raporlamanın nasıl yapılması gerektiğini düzenleyerek, finansal tabloların gerçeğe uygun ve karşılaştırılabilir olmasını sağlamayı hedeflemektedir.

Türkiye'de son yıllarda bireysel ve tüzel tasarrufların nispeten istikrarlı olan dövize yönelmesi, fiyatların kısmen dövize endeksli belirlenmesi, kredili ticaretteki fiyatların kısa vadelerde dahi vade farkı ile tespit edilmesi, faiz, ücret ve fiyatların fiyat endekslerine bağlanması ve 2022 yılı itibarıyla son üç yıllık kümülatif enflasyon oranının %100'e yaklaşmasıyla birlikte, TMS 29 kapsamında enflasyon muhasebesi uygulama şartları yeniden oluşmuştur (TMS 29, 3.paragraf).

Katılım bankaları ise faizsiz bankacılık prensipleri doğrultusunda faaliyet gösteren ve finansal sistem içerisinde giderek artan bir paya sahip olan kurumlardır. Bu bankaların finansal yapısı, konvansiyonel bankalara kıyasla farklı özellikler taşımakta olup, enflasyonist ortamlardan etkilenme biçimleri de bazı yönlerden farklılık gösterebilmektedir. Özellikle kâr-zarar ortaklığına dayalı işlemler, varlık temelli finansman yapısı ve reel ekonomiye dayalı faaliyetleri, katılım bankalarının finansal tablolarının enflasyon karşısındaki duyarlılığını artırmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, yüksek enflasyon ortamında katılım bankalarının finansal durum tablolarına etkisini ortaya koymak ve bu bağlamda enflasyon muhasebesine duyulan ihtiyacı TMS 29 standardı çerçevesinde değerlendirmektir. Bu kapsamda çalışmada öncelikle enflasyon ve enflasyon muhasebesine ilişkin kavramsal çerçeve ele alınmakta, ardından enflasyon muhasebesi yöntemleri incelenmekte ve son olarak katılım bankalarının finansal yapısı dikkate alınarak enflasyon muhasebesinin gerekliliği analiz edilecektir.

2. Literatür Taraması

Uluslararası ve ulusal literatür incelendiğinde, enflasyon muhasebesi alanındaki çalışmalar 1900'lü yılların başlarından beri vardır. Bu çalışmalar özetle şu şekilde değerlendirilebilir:

Yüce (1998), enflasyonist ortamlarda paranın satın alma gücündeki azalışın, klasik muhasebe anlayışına göre hazırlanan finansal tabloların gerçeği yansıtma gücünü zayıflattığını ifade etmektedir. Farklı dönemlere ait parasal değerlerin eşdeğer kabul edilmesi, yanıltıcı kâr hesaplamalarına ve hatalı karar süreçlerine yol açmakta; bu durum işletmelerin fiktif kâr üzerinden vergi ve temettü ödemelerine neden olarak özkaynaklarının erimesine yol açmaktadır. Bu olumsuzlukların giderilebilmesi için finansal tabloların enflasyon etkisini dikkate alacak şekilde düzeltilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda enflasyon muhasebesi, doğru ve karşılaştırılabilir finansal bilgi sunarak işletme yönetiminin sağlıklı kararlar almasına katkı sağlamaktadır.

Uman (1999), İstanbul Mülkiyeliler Vakfı tarafından düzenlenen "Enflasyon Muhasebesi" sempozyumunda sunduğu "Enflasyonda İşletme Kârlılığı ve Ölçülmesi" başlıklı tebliğ, işletmelerin enflasyonist ortamlarda gerçek kârlılıklarını tespit etmek için tarihi maliyetler yerine düzeltilmiş maliyetleri kullanması gerektiğini vurgulayan önemli bir çalışmadır.

Kishalı, Işıklılar ve Bozkurt (2003), kaleme aldığı kitapta, enflasyon olgusu, ortaya çıkış sebeplerini açıklayan teoriler ve enflasyonun etkileri ele alınmış, mevzuat ve diğer düzenlemelerde enflasyon muhasebesi ile ilgili ilkeler açıklanmış, enflasyon muhasebesi uygulama yöntemleri ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Standartlarda yer alan yöntemle ilgili uygulamalar verilmiştir.

Uman ve Rüstemoğlu (2004), tarafından kaleme alınan kitap, Türkiye'de 2003 yılı sonunda yürürlüğe giren ve 2004 yılından itibaren uygulanan 5024 sayılı Kanun kapsamında enflasyon düzeltmesi konusunu teorik ve pratik yönleriyle ele almaktadır.

Akdoğan (2004), yazdığı kitabında Enflasyonun finansal tablolar üzerindeki etkilerini gidermeye yönelik yaklaşımlara değinmiş, 1970'li yıllardan itibaren dünya genelinde fiyat ve maliyetlerde yaşanan hızlı ve sürekli artışlar, enflasyon muhasebesine olan ihtiyaca vurgu yapmıştır. Ayrıca eserde, enflasyon muhasebesinin Türkiye'deki uygulamalarına da yer verilmektedir.

Canbaz (2016), tarafından kaleme alınan eser, konvansiyonel (geleneksel) finans sistemine alternatif olarak gelişen faizsiz bankacılık modelini teorik ve pratik yönleriyle ele alan akademik bir çalışmadır. Kitap, katılım bankacılığının doğuşu, çalışma esasları ve Türkiye'deki gelişimi üzerine odaklanmaktadır

TMS 29 (2018), Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Standardı'nın temel amacı, yüksek enflasyon ortamlarında finansal tabloların genel fiyat düzeyindeki değişimlerin etkisinden arındırılarak raporlama dönemi sonundaki satın alma gücünü yansıtacak şekilde sunulmasını sağlamaktır. Bu doğrultuda standart, finansal tabloların tarihi maliyet esasına göre hazırlanmasının yol açtığı yanıltıcı sonuçları ortadan kaldırmayı ve finansal bilgilerin karşılaştırılabilirliğini artırmayı hedeflemektedir. TMS 29 kapsamında, parasal kalemler düzeltilmezken parasal olmayan kalemler genel fiyat endeksi kullanılarak düzeltilmekte; ayrıca özkaynak kalemleri ve gelir tablosu unsurları da raporlama dönemi sonundaki satın alma gücüne göre yeniden ifade edilmektedir. Standart, enflasyon düzeltmesinde kullanılacak yöntemleri, düzeltme katsayılarının hesaplanmasını ve finansal tabloların sunum esaslarını belirleyerek yüksek enflasyon koşullarında finansal raporlamaya bütüncül bir çerçeve sunmaktadır.

Gökçen ve Ataman (2020), bu çalışmada, TFRS/TMS çerçevesinde meydana gelen güncel değişiklikleri ve uygulamaları dikkate alarak kapsamlı ve güncellenmiş bir içerik sunmayı amaçlamıştır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile uyum süreci, dünyadaki gelişmeler ve Türkiye'deki düzenleyici çerçeve birlikte ele alınarak okuyucuya bütüncül bir bakış açısının kazandırdığı eserde, finansal tabloların yapısı, karşılaştırılabilirliği ve doğru sunumu gibi konular teorik açıklamalar ve uygulama örnekleriyle desteklenmektedir. Ayrıca kitap, hem uygulayıcılara hem de öğrencilere rehberlik edecek şekilde standartların anlaşılmasını kolaylaştırmayı hedeflemektedir.

Kendirli ve Ergenoğlu (2021), katılım bankalarının finansal performansı üzerinde enflasyonun önemli bir belirleyici olduğunu belirtmektedir. Yapılan analizler, enflasyonun hem aktif kârlılığı hem de özsermaye kârlılığı üzerinde pozitif ve anlamlı etkiler yaratabildiğini göstermektedir. Ancak bu artışın nominal düzeyde kalabileceği ve gerçek performansı tam olarak yansıtmayabileceği ifade edilmektedir. Bu nedenle katılım bankalarının finansal durumunun doğru değerlendirilebilmesi için enflasyon etkisinin dikkate alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Yenisu (2022), özellikle yüksek enflasyon dönemlerinde doğru karar alınabilmesi için enflasyon muhasebesi uygulamalarının önem kazandığını belirtmektedir. Türkiye'de enflasyon muhasebesinin sınırlı düzeyde uygulanmış olması ve mevcut uygulamaların yetersiz kalması dikkat çekmektedir. Ayrıca meslek mensuplarının bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadığı ve sistemin uygulamaya tam olarak hazır olmadığı ifade edilmektedir. Bu nedenle enflasyon muhasebesinin geliştirilmesi ve finansal raporlama sürecine etkin bir şekilde entegre edilmesi gerekliliği belirtilmiştir.

Gökçen ve Öztürk (2023), enflasyon düzeltmesi ile cari değer yaklaşımı arasındaki ilişkiyi; yeniden değerleme, gerçeğe uygun değer ölçümü ve değer düşüklüğü olmak üzere üç temel boyutta ele almaktadır. Yapılan değerlendirmelerde, bazı durumlarda enflasyon düzeltmesinden sonra ilave bir değerleme yapılmasının gerekli olduğu, bazı durumlarda ise enflasyon düzeltmesi yapılmadan doğrudan cari değer esaslı ölçümün daha uygun sonuçlar verdiği ortaya konulmuştur. Bu çerçevede, Türkiye Muhasebe Standardı 29 ile BOBİ FRS Bölüm 25 hükümlerinin diğer standartlarla uyumlu şekilde uygulanabilmesi amacıyla çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Ayrıca, gerçeğe uygun değerle ölçülen varlıklar için enflasyon düzeltmesine gerek bulunmadığı, değer düşüklüğüne tabi varlıklarda ise düzeltme sonrası oluşan tutarların ayrıca değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Çetin ve Bozdoğan (2023), enflasyonun finansal tabloların gerçeğe uygun ve şeffaf sunumunu zorlaştırarak işletmelerin karar alma süreçlerini olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Bu nedenle Türkiye'de 2023 yıl sonu itibarıyla enflasyon muhasebesi uygulamasına yeniden geçilmesinin öngörüldüğü ifade edilmektedir. Ayrıca, uzun yıllar uygulanmayan bu yönteme ilişkin bilgi eksikliğinin bulunduğu ve akademik çalışmaların özellikle yüksek enflasyon dönemlerinde yoğunlaştığı vurgulanmaktadır. Literatürün büyük ölçüde enflasyon muhasebesi uygulamaları ile enflasyonun finansal tablolar üzerindeki etkileri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Gökçen (2023) Çalışmasında, enflasyonun işletmelerin finansal tabloları üzerindeki etkilerini ortaya koymak ve enflasyon muhasebesi uygulamalarını 5024 sayılı Kanun kapsamında teorik ve uygulamalı yönleriyle incelemektir. Çalışma, enflasyon olgusunu ve finansal tablolar üzerindeki etkilerini açıklayarak, enflasyon düzeltmesinin gerekliliğini ve yöntemlerini sistematik bir çerçevede ele almayı hedeflemektedir. Ayrıca Türkiye'deki yasal düzenlemeler doğrultusunda enflasyon muhasebesi uygulamalarının nasıl gerçekleştirileceği ve özellikle 31.12.2023 itibarıyla başlayan süreçte finansal tabloların nasıl düzeltileceği ayrıntılı biçimde ortaya

konulmaktadır. Bu yönüyle eser, hem teorik bilgi sunmayı hem de uygulamaya yönelik rehberlik sağlamayı amaçlamaktadır.

Akyol (2023), yüksek enflasyon dönemlerinde muhasebenin temel kavramlarından olan parayla ölçme ve maliyet esası kavramlarının işlevini yitirdiğini, bunun da finansal tabloların güvenilirliğini ve anlamlılığını azalttığını ifade etmektedir. Bu durum işletme paydaşlarının doğru bilgiye ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Enflasyonun olumsuz etkilerini gidermek amacıyla fiyatlar genel seviyesi muhasebesi, ikame maliyet muhasebesi ve karma yöntemler gibi çeşitli yaklaşımların kullanıldığı belirtilmektedir. Türkiye'de 5024 sayılı Kanun ile enflasyon muhasebesi uygulamalarına ilişkin düzenlemeler yapılmış ve özellikle parasal olmayan kalemlerin düzeltilmesi öngörülmüştür. Her ne kadar uygulamada bazı zorluklar yaşansa da, enflasyon muhasebesinin finansal tabloların daha sağlıklı sunulmasına katkı sağladığı ifade edilmektedir.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) (2023a), Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Hakkında Uygulama Rehberi ile TMS 29'a dair açıklamalara ve detaylı örneklere yer verilmiştir.

Er (2024), enflasyonun katılım bankalarının finansal performansı üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerini incelemiş ve enflasyon ile kârlılık, aktif büyüklük ve özkaynak gibi göstergeler arasında ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, katılım bankalarının faizsiz yapıları nedeniyle faiz oranlarındaki değişimlerden doğrudan etkilenmemeleri, enflasyonun etkilerinin farklılaşmasına neden olmaktadır. Artan enflasyon, işletme maliyetlerini yükselterek kâr marjlarını daraltırken, nominal kârlılığı artırabilmektedir. Bu durum, finansal tabloların gerçeği yansıtmasını zorlaştırmakta ve reel performansın doğru değerlendirilmesi açısından enflasyon muhasebesi uygulamalarını gerekli kılmaktadır.

Parlak (2024) Editörlüğünü yaptığı kitapta, enflasyonun finansal tablolar üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla, ülkeler arasında farklılık gösteren çeşitli uygulamalara değinmiştir. Ayrıca Türkiye'de bu etkileri azaltmaya yönelik ilk yasal düzenleme, "Yeniden Değerleme" uygulaması olmuştur. Daha sonraki dönemlerde ise sırasıyla "Azalan Bakiyeler Yöntemine Göre Amortisman", "Duran Varlık Yenileme Fonu", "Alacak ve Borç Senetlerinin İskontosu" ve "LIFO Yöntemine Göre Stok Değerleme" gibi ayrıntılı yer vermiştir.

3. Enflasyon ve Enflasyon Muhasebesi: Kavramsal Çerçeve

3.1. Enflasyon Kavramı ve Türleri

Enflasyon, Latince kökenli bir kelime olup, genişleme, şişkinlik anlamındadır. Ülke para değerinin devamlı olarak değer kaybetmesi ve fiyatlar genel düzeyinin yükselmesi olarak ifade edilen enflasyonun farklı şekillerde tanımı yapılmaktadır (Gökçen 2023: 1). İktisadi literatürde enflasyon, bir ülkede fiyatlar genel düzeyinin hızlı ve sürekli artışı olarak tanımlanmaktadır (Örten, Karapınar, 2003: 2). Talep ve arz çerçevesinde ise enflasyon, toplam tüketici talebinin toplam arzı aşması sonucu fiyatların sürekli yükselmesi ve paranın değerinin azalması olarak açıklanmaktadır (IAS 29).

Fiyat artışı ile enflasyon kavramı birbirinden ayrılmalıdır. Fiyat artışı belirli bir mal veya hizmetin fiyatındaki yükselişi ifade ederken, enflasyon tüm mal ve hizmetlerin fiyatlarında genel bir artışı ifade eder. Bazı görüşler belirli düzeye kadar olan fiyat artışlarını normal kabul etse de, enflasyon muhasebesi açısından önemli olan bu artışların ekonomik sonuçlarıdır. Fiyatlar genel düzeyindeki artışların nedenleri farklı olsa da, ortaya çıkardıkları etkiler benzer sonuçlar doğurmaktadır (Kishalı vd, 2003: 1).

3.2. Enflasyonun Sebepleri

Ekonomide fiyatlar genel seviyesi, toplam talebin artması ya da toplam arzın daralmasıyla yükselir. Talep; tüketim, yatırım, kamu harcamaları, ihracat ve para miktarındaki artışlarla, ayrıca vergi ve ithalatın azalmasıyla genişler. Ancak para arzı dışındaki bu unsurlar sürekli olarak değiştirilemez; bu nedenle etkileri çoğunlukla geçici fiyat artışlarıyla sınırlı kalmaktadır. Örneğin vergi oranları belirli bir sınırın altına indirilemez. Devlet harcamaları artırılabilse de bunun da ekonomik ve siyasi kısıtları vardır; kamu, milli gelirinin ötesinde sürekli harcama yapamaz (İlter 1994: 4-5).

Para miktarı kamu otoritelerinin denetimindedir ve kesintisiz biçimde artırılabilir. Bu nedenle, sürekli enflasyonun temel nedeni olarak öne çıkan başlıca unsur para arzıdır. Toplam arzın daralması fiyatların yükselmesine yol açsa da aynı zamanda üretim ve istihdamı azaltarak ekonomide durgunluk yaratır. Bu durumu dengelemek isteyen hükümetler genellikle para arzını genişletme ve kamu harcamalarını artırma yoluna gider. Bu nedenle talepteki daralmalar kalıcı enflasyonun ana kaynağı olarak görülmez. Bu analiz, Milton Friedman'ın yaklaşımını destekler niteliktedir. Parasal genişleme olmaksızın talep ve arzda meydana gelen değişimler sürekli enflasyon oluşturmaz. Kalıcı enflasyon, esas olarak para arzının ekonomik üretim artışından daha hızlı büyümesi sonucunda ortaya çıkar. Yüksek ve kronik enflasyonun temelinde de para arzının sürekli artırılması yer alır. Hükümetler genellikle

ekonomik büyümeyi desteklemek ve istihdamı artırmak ya da bütçe açıklarını finanse etmek amacıyla genişleyici para politikalarına yönelir (İlter 1994: 5-6).

3.3. Enflasyonun Çeşitleri

Enflasyon hızına göre ve yapısına göre iki farklı şekilde gruplanabilir.

3.3.1. Enflasyonun Hızına Göre Çeşitleri

Literatürde rakamsal olarak kesin sınırlamalar bulunmamakla beraber, enflasyon, seyrettiği hıza göre belirli çeşitlendirmelere tabi tutulmuştur. Fiyatlar genel düzeyindeki artış hızına göre enflasyon ılımlı enflasyon, yüksek enflasyon (dörtnala enflasyon) ve hiperenflasyon olarak çeşitlendirilebilir (Bocutoğlu 2001: 71-72).

3.3.1.1. Ilımlı Enflasyon

Düşük oranlarda seyreden enflasyona ılımlı enflasyon denilmektedir. Literatürde %10'un altındaki yıllık enflasyon türü olarak tanımlanabilir. Bu enflasyon dengeye ulaşmış gelişmiş ülke ekonomisi diye tanımlanan ekonomilerde görülür ve ekonomik büyümeyi desteklediği kabul edilir (Turan 2010: 6).

3.3.1.2. Yüksek Enflasyon

Literatürde bu enflasyona koşan enflasyon, dörtnala enflasyon da denilmektedir. Bu tür enflasyonda fiyat artışları 2-3 haneli seviyelere çıkmakta, ekonomi paydaşları nakdi elde tutmak istememektedir. Para reel olarak değerini yitirmeyecek yatırım araçlarından döviz, emtia, gayrimenkul ve tahvil gibi enstrümanlara yönlendirilir (Parasız vd. 2002: 597-598).

3.3.1.3. Hiperenflasyon

Hiperenflasyon, bir ekonomide mal ve hizmet fiyatlarının kısa süre içinde kontrolsüz biçimde ve aşırı yüksek oranlarda artması durumunu ifade eder. Bu süreçte paranın satın alma gücü hızla azalır, ekonomik denge bozulur ve sistem ciddi zarar görür. Hiperenflasyon dönemlerinde aylık fiyat artışları genellikle iki ya da üç haneli seviyelere ulaşır. Genel kabul gören yaklaşıma göre, bir ülkede aylık enflasyon oranının %100 veya üzerine çıkması hiperenflasyon olarak tanımlanır. Bu koşullarda bireyler, satın aldıkları malları kısa süre sonra aynı fiyatla tekrar temin edemez hale gelir. Ayrıca paraya olan güvenin ciddi şekilde zayıflaması nedeniyle piyasada yabancı para birimleri dolaşıma girer ve bu durum ulusal paranın değer kaybını daha da hızlandırır. Hiperenflasyonun temel nedenlerinden biri ise, devletlerin kamu harcamalarını karşılamak amacıyla bütçe açıklarını parasal genişleme yoluyla finanse etmeleri ve bunun üretim kapasitesinde bir artış yaratmamasıdır (Gökçen 2023: 5-6).

3.3.1.4. Kronik Yüksek Enflasyon

Kronik enflasyon, ekonomik aktörlerin geleceğe ilişkin mali beklentilerini sağlıklı biçimde oluşturmasını güçleştiren bir enflasyon türüdür. Bu durumda yıllık enflasyon oranları çoğu zaman iki ya da üç haneli seviyelere ulaşır ve bu da paranın likit olarak elde tutulmasını cazip olmaktan çıkarır. Beklentilerdeki belirsizlik nedeniyle yatırımcılar, sabit faiz getirisi sağlayan menkul kıymetler, gayrimenkuller ve dayanıklı tüketim malları gibi varlıklara yönelme eğilimi gösterir. Kronik enflasyon için kesin ve evrensel bir tanım bulunmamakla birlikte, genellikle normal ya da ılımlı seviyelerin oldukça üzerinde gerçekleşen enflasyon oranlarıyla ilişkilendirilmektedir (Tahıl 2025: 22). Kronik enflasyonun hiperenflasyondan farkı, hiperenflasyonun kısa süreli ve yüksek seyretmesi iken, kronik yüksek enflasyonun sürekli ve yüksek seyretmesidir.

3.3.2. Enflasyonun Nedenlerine Göre Çeşitleri

Enflasyonun artış hızına göre yapılan sınıflandırmanın dışında, enflasyona neden olan etkenlere göre de sınıflandırma yapılabilir. Literatürde genel konsensüs olarak Talep Enflasyonu, Maliyet Enflasyonu, Yapısal Enflasyon ve Yerleşik Enflasyon sınıflandırması yapılmaktadır. Bunların haricinde de sınıflandırmalar yapılabilmektedir. Fakat yapılan bu sınıflandırmaların detayına inildiğinde yine konsensüs olan sınıflandırmadaki enflasyon türlerinin alt kırılımı olduğu görülmektedir. Örneğin ithalat enflasyonu diye bir ayrım vardır fakat bu tür enflasyon özünde maliyet enflasyonunun alt kırılımıdır.

3.3.2.1. Talep Enflasyonu

Talep enflasyonu, ekonomide toplam talebin artması sonucunda genel fiyat düzeyinin yükselmesi durumudur. Bu enflasyon türünde, maliyet enflasyonundan farklı olarak süreç harcamalardaki artışla başlar. Toplam talepte meydana gelen bu yükseliş, kısa vadede üretim artışıyla karşılanamazsa fiyatlar genel olarak artar ve talep enflasyonu ortaya çıkar (Kishalı vd., 2003: 1).

Talep enflasyonunun başlıca nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Gökçen 2023: 2-3);

- ✓ Kamu harcamalarının gelirleri aşarak piyasada ek talep yaratması,
- ✓ Özel sektörün tasarruflarından fazla yatırım yaparak para arzını artırması ve paranın değerini düşürmesi
- ✓ Kamu açıklarının finansmanında Merkez Bankası kaynaklarının kullanılmasıyla para arzının genişlemesi şeklinde özetlenebilir

Literatürde bu şekilde talebin öne çekilmesi sonrasında atıl kapasitenin üretime kazandırılamaması veya talebi karşılayacak ithalatın yapılamaması durumunda oluşan bu enflasyona "Fiyat Enflasyonu" da denilmektedir.

3.3.2.2. Maliyet Enflasyonu

Enflasyon yalnızca talep kaynaklı değil, aynı zamanda arz yönlü gelişmelerden de etkilenir. Üretimde kullanılan hammadde, enerji ve işgücü maliyetlerindeki artış, üretim maliyetlerini yükselterek mal ve hizmet fiyatlarına yansır ve enflasyona neden olur. Maliyet enflasyonu, üretim maliyetlerindeki artışların talep artışından bağımsız şekilde fiyatlara aktarılmasıyla ortaya çıkar. Bu süreçte maliyet artışları genel fiyat düzeyini yükseltir ve gelir taleplerini artırarak enflasyonu besler. Maliyet enflasyonunun ana nedenleri şunlardır (Gökçen 2023: 3-4):

- ✓ Ücret artışları maliyetleri yükseltir, işletmeler bunu fiyatlara yansıtır,
- ✓ Vergi artışları üretim maliyetlerini ve enflasyonu artırır,
- ✓ Kamu İktisadi Teşebbüslerine ait mallara yapılan zamlar, bu malları kullanan sektörlerde maliyetleri yükseltir,
- ✓ Döviz kurundaki artış, özellikle ithal girdiler nedeniyle maliyetleri artırır,
- ✓ Faiz oranlarının yükselmesi finansman maliyetlerini artırır,
- ✓ Tarım destekleme fiyatlarındaki artış, ilgili sektörlerin maliyetlerini yükseltir.

3.3.2.3. Yapısal Enflasyon

Ekonominin yapı taşlarındaki dengesizliklerden kaynaklanan enflasyondur. İklimden kaynaklı tarımsal üretim ve ulaşımdaki sorunlar ve/veya politika yapıcıların para politikasında aldıkları yanlış kararlar sonrası oluşan döviz darboğazı gibi sebeplerden ortaya çıkan enflasyondur. Buna en iyi örnek 2020-2023 arasında Türkiye'de yaşanan enflasyon örnek verilebilir (Eğilmez 2024). Bu dönemde ekonomi yönetiminin piyasaya dikte etmeye çalıştığı heterodoks diye tanımlanan hatalı para politikası döviz sıkışıklığına sebep olmuş, döviz bu nedenle hızla artmış, Merkez Bankası kuru tutmak adına rezervlerini tamamen yakmış ve sonuçta üretici enflasyonu 2020'de %14'den, 2022'ye kadar %160'lara çıkmış, 2024'de ise %50'li rakamlara gerilemiştir. Benzer dönemde USD/TL kuru 7,8 seviyesinden 33 seviyesine kadar artmıştır.

Türkiye benzeri gelişmekte olan ülkeler, hızlı ekonomik kalkınma planları yaptığında, bu doğal olarak ekonomik yapıyı değiştirir. Bu değişiklik sürecinde ortaya çıkan darboğazlar da ülke ekonomisinde enflasyonist baskı oluşturur (Morgil 1989: 27)

3.3.2.4. Yerleşik Enflasyon

Literatürde beklenti enflasyonu olarak da anılan bu enflasyon türünde, ekonomik paydaşların fiyatlardaki artış hızının gelecek vadede de süreceğine inanması ve mevcut durumlarını da aynen sürdürebilmeleri için fiyatlarını, ücretlerini ya da piyasaya sundukları mal veya hizmetten elde ettikleri gelirleri, öngördükleri enflasyona göre arttırmaya yönelmeleriyle ortaya çıkan enflasyon türüdür (Eğilmez 2023).

Yerleşik enflasyonun asıl sebebi enflasyondaki artış beklentisidir. Enflasyon artışı beklentisi, çalışanların alım güçlerinin azalmaması için ücret artışı talep etmesine, bu talep de işletmelerin maliyetinin artmasına sebep olur. Oluşan bu maliyet artışı sunulan mal ve/veya hizmetin fiyatlarının artmasına yol açar. Aynı şekilde, enflasyonda artış beklentilerinin olduğu ekonomilerde yapılan vadeli sözleşmelerin bu duruma göre düzenlenmesine ve gelecekte oluşacak maliyet artışları beklentisi ile söz konusu sözleşmelerin spot fiyattan daha yüksek bir fiyat ile düzenlenmesi yol açar. Bu sarmal sonucunda sürekli fiyatlar artar (TCMB 2004: 5). Bu durum ücret-fiyat sarmalını tetiklemektedir.

3.4. Enflasyonun İşletmeler Üzerindeki Etkisi

Fiyatlar genel düzeyinde sürekli artışların yaşanması, ekonomik ortamda çeşitli olumsuz etkilere yol açmaktadır. Bu artışların işletmeler ve muhasebe sistemi üzerindeki etkileri incelendiğinde, farklı sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Enflasyon, öncelikle işletmeler açısından finansman sorunlarını beraberinde getirmekte ve işletme sermayesi ihtiyacını artırmaktadır. Artan sermaye gereksinimi, özellikle enflasyonist ortamlarda dış kaynak kullanımının yükselmesine yol açmaktadır. Enflasyon koşullarında yatırım yapmak daha maliyetli hale gelmekte

ve artan maliyetler işletmelerin varlık ve kaynak yapısına yansımaktadır. İşletmelerin sahip olduğu kaynaklar ve bu kaynakların kullanım biçimi enflasyondan farklı şekillerde etkilenmektedir (Köroğlu, Uçma, 2005: 2).

İşletmenin büyüklüğü, finansman yapısı, borçlanma oranı ve teknolojik altyapısı gibi faktörler, enflasyonun işletme üzerindeki etkisinin şiddetini belirlemektedir (Örten, Karapınar, 2003: 12).

Türkiye'de uzun süre devam eden yüksek enflasyon ortamı, işletmelerin finansal yapısını önemli ölçüde olumsuz etkilemiş; bu durum mali tablolarda yer alan varlık ve yükümlülükler ile gelir ve gider kalemlerinin gerçeği yansıtma düzeyini zayıflatmıştır. Enflasyonun yarattığı bu etkiler, mali tabloların bütünlüğünü bozarak karşılaştırılabilirliğini ve güvenilirliğini azaltmıştır (Acar, Tugay, 2005: 82).

Diğer bir ifadeyle, bir işletmenin sağlıklı şekilde değerlendirilebilmesi için finansal sonuçların doğru ve güvenilir olması gerekmektedir. Ancak enflasyon dönemlerinde gelir ve gider unsurları farklı dönemlerin para değerleriyle ölçüldüğünden, ortaya çıkan sonuçlar gerçeği tam olarak yansıtmamaktadır. Bu nedenle yüksek enflasyon ortamında işletmelerin kârları genellikle olduğundan daha yüksek görünmektedir. Yüksek enflasyonun başlıca sonuçları şunlardır: (Örten, Karapınar, 2003: 11-12):

- ✓ İşletmenin performansının hatalı değerlendirilmesi,
- ✓ Gerçek dışı kazançlar üzerinden vergi yükünün artması,
- ✓ Ücret artışlarının verimlilikten bağımsız şekilde yükselmesi,
- ✓ Yanlış fiyatlandırma ve kâr dağıtım politikalarının uygulanması,
- ✓ Sağlıksız verilere dayanarak hatalı yatırım kararlarının alınması.

Enflasyonun en önemli etkilerinden biri, işletmelerin sermayesinin reel değerini koruyamamasıdır. Geleneksel muhasebe anlayışı sermayeyi sadece nominal olarak korur. Bu nedenle işletmeler, gerçekte sermaye kaybına uğrayabilir (Örten, Karapınar, 2003:11-12).

Fiyatların sürekli arttığı enflasyonist dönemlerde, mali tablolarda farklı zamanlarda gerçekleşen işlemlerden elde edilen veriler, farklı satın alma gücüne sahip para birimleriyle ifade edildiğinden finansal bilgilerin anlamlılığı azalır. Bu durum, fiyat değişimleri dikkate alınmadan hazırlanan mali tabloların işletmenin faaliyet sonuçlarını gerçekte olduğundan farklı göstermesine ve performansın hatalı değerlendirilmesine yol açar. Ayrıca, hesaplar ve hesap grupları arasında yapılan karşılaştırmalar da sağlıklı sonuçlar vermez. Bu nedenle, finansal tabloların doğru analiz edilebilmesi için fiyat hareketlerinin etkilerinin giderilmesi ve tabloların cari satın alma gücüne göre yeniden düzenlenmesi gerekmektedir (Gökçen 2004: 14-15).

Enflasyonun bilanço kalemleri üzerindeki etkisi, kalemlerin niteliğine göre farklılık göstermektedir. Parasal varlıklar (nakit, alacaklar vb.) nominal değerlerini korumalarına rağmen satın alma güçlerini kaybederken, parasal olmayan varlıklar (stoklar, duran varlıklar vb.) genellikle değerlerini koruma eğilimindedir. Bununla birlikte, amortismanların yetersiz hesaplanması ve maliyetlerin düşük gösterilmesi, işletme kârının olduğundan yüksek görünmesine neden olabilir. Ayrıca üretim ve tahsil süreçlerinin uzaması, işletme sermayesinin reel olarak erimesine yol açmaktadır (Gökçen 2004: 15-17).

Enflasyonun finansal tablolar üzerindeki etkisini özetlemek gerekirse; İşletmelerde tüm işlemler Türk Lirası üzerinden yapılmasına rağmen, yüksek enflasyon ortamında zaman içinde paranın satın alma gücü önemli ölçüde değişmektedir. Bu nedenle, farklı dönemlerde gerçekleştirilen işlemler sanki farklı para birimleriyle yapılmış gibi bir sonuç ortaya çıkarmaktadır. Örneğin, sermaye eski yılların fiyat düzeyiyle, binalar daha sonraki yılların değerleriyle, makineler ve taşıtlar ise farklı dönemlerin fiyatlarıyla kaydedilmiş olabilir. Stoklar son dönemde alınmış olsa bile, aylık enflasyon etkisi nedeniyle yine farklı değerlerle ifade edilmektedir. Bu nedenle gelir tablosu kalemleri de aynı sorunu taşımakta; dönem kârı gerçeği tam olarak yansıtamamakta ve kârlılık oranları sağlıklı sonuçlar vermemektedir (Şavlı 2023: VII).

4. Enflasyon Muhasebesi

Enflasyonun finansal tablolar üzerinde olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik çeşitli yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bunlardan biri, finansal tabloların cari döviz kurları üzerinden yeniden ifade edilmesine dayanan yöntemdir. Bu yaklaşımda, dönem sonu kurları esas alınarak finansal tablolar yabancı para birimine (örneğin ABD doları) çevrilmekte ve böylece enflasyonun yarattığı değer kaybının giderilmesi amaçlanmaktadır. Özellikle ulusal para biriminin istikrarsız olduğu durumlarda, daha güvenilir ve uluslararası kabul görmüş bir para birimi kullanılarak finansal bilgiler daha anlamlı hale getirilmektedir (Kishalı vd., 2003: 18).

Enflasyonun finansal tablolar üzerindeki etkilerini gidermeye yönelik bir diğer yaklaşım ise genel kabul görmüş enflasyon muhasebesidir. 1970'li yıllardan itibaren dünya genelinde fiyat ve maliyetlerde yaşanan hızlı ve sürekli artışlar, enflasyon muhasebesine olan ihtiyacı artırmıştır. Bu süreçte birçok ülkede enflasyonun etkilerini azaltmaya yönelik düzenlemeler yapılırken, akademik çalışmalar da işletmelerin bu ortamda nasıl faaliyetlerini sürdürebileceğine odaklanmıştır. Başka bir ifadeyle, enflasyon muhasebesi çalışmaları işletmelerin fiyat

artışlarından kaynaklanan olumsuzlukları en aza indirerek faaliyetlerini sürdürebilmelerini amaçlamaktadır (Akdoğan 2004: 29).

Her ne kadar enflasyonun etkilerine yönelik çalışmaların geçmişi Birinci Dünya Savaşı'na kadar uzansa da, bu alandaki sistematik ve kapsamlı çalışmaların 1970'lerden sonra yoğunlaştığı görülmektedir. Bu dönemde çeşitli komiteler kurulmuş, raporlar hazırlanmış ve 1980'li yıllardan itibaren enflasyon muhasebesi birçok ülkenin muhasebe standartlarında yer almaya başlamıştır (Akdoğan 2004: 29). Nitekim 1990 yılında yayımlanan UFRS 29, bu alandaki düzenlemeleri ayrıntılı biçimde ele almıştır.

4.1.Enflasyon Muhasebesinin Tanımı

Muhasebenin temel işlevlerinden biri, finansal bilgilerin hem yöneticiler gibi iç kullanıcılar hem de vergi otoriteleri ve yatırımcılar gibi dış kullanıcılar için muhasebe sistemi aracılığıyla iletilmesidir. Finansal tablolar, bu sürecin en önemli çıktılarından biridir. Ancak enflasyon veya genel fiyat düzeyindeki değişimler, para biriminin satın alma gücünü azaltarak muhasebe verilerinin nesnelliğini olumsuz yönde etkiler. Bu durum, özellikle tarihi maliyet esasına göre hazırlanan finansal tabloların gerçeği yansıtma gücünü zayıflatmaktadır (Tamimi ve Orban, 2020: 6).

Enflasyon muhasebesi, finansal tablolar üzerindeki enflasyon kaynaklı sapmaları ortadan kaldırarak, bu tablolarda yer alan bilgilerin gerçeğe daha yakın şekilde sunulmasını sağlayan bir yöntemdir (Bozkurt, Işıklar ve Kışlalı, 2003: 24). Bu yaklaşım, muhasebe kayıtlarını değiştirmeksizin finansal tablo kalemlerinin enflasyon etkisine göre düzeltilmesine dayanır. Bu kapsamda çeşitli fiyat endeksleri kullanılarak kalemlerin nominal değerleri yerine satın alma gücüne göre yeniden ifade edilmesi sağlanır (İleri ve Altınışık, 2004: 39-52).

4.2. Enflasyon Muhasebesinin Kapsamı

TMS 29 uyarınca enflasyon düzeltmesinin kapsamı, fonksiyonel para birimi yüksek enflasyonlu bir ekonomiye ait olan işletmeler tarafından hazırlanacak finansal raporları ifade eder. Bu bağlamda yapılacak düzenleme neticesinde, ilgili finansal tablolardaki rakamlar cari değer üzerinden gösterilmiş olur. Uygulama kapsamına, işletmenin bireysel finansal tablolarının yanı sıra konsolide finansal tabloları da dâhildir. (KGK 2023a, 1)

TMS 29'a göre yüksek enflasyonlu ekonomide faaliyet gösteren tüm işletmelerin, finansal durum tablosu, kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu, nakit akış tablosu, özkaynak değişim tablosu ve bu tablolara ilişkin dipnotların enflasyona göre düzeltmesi emredilmiştir (KGK, 2023a, 1)

4.3. Enflasyon Muhasebesinin Amacı

Küreselleşen dünyada sayısı giderek artan çok uluslu şirketlerin farklı coğrafyalarda yürüttükleri faaliyetleri daha etkin biçimde kontrol etme ve verimlilik açısından analiz etme ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Özellikle pandemi sonrasında artan enflasyon oranları, şirket merkezlerini finansal tabloları enflasyon etkisinden arındırarak karşılaştırma yapmaya yöneltmiştir. Bununla beraber yerel şirketlerin de yüksek enflasyon ortamında hazırladıkları finansal tabloların gerçek durumu gereği kadar yansıtamadıkları da aşikardır.

Finansal tablolar, işletmenin mali durumu, faaliyet sonuçları ve nakit akışlarına ilişkin bilgileri ilgili taraflara sunarak karar alma süreçlerine katkı sağlamak amacıyla hazırlanır. Bu nedenle finansal bilgilerin kullanıcı ihtiyaçlarına uygun olması büyük önem taşımaktadır. Finansal veriler; kullanıcıların geçmiş, mevcut ve geleceğe ilişkin değerlendirmeler yapabilmelerine imkân tanımalı, aynı zamanda önceki kararlarını doğrulamalarına veya revize etmelerine yardımcı olmalıdır. Ancak yüksek enflasyon ortamlarında, finansal tablolarda yer alan tutarlar dönem sonundaki cari satın alma gücüyle ifade edilmediğinde, bu bilgilerin karar alma süreçlerindeki faydası önemli ölçüde azalmaktadır (KGK, 2023a: 1).

Enflasyonist dönemlerde finansal tabloların tarihi maliyet esasına göre hazırlanması, işletmenin gerçek mali durumunun tam olarak yansıtılmasını engelleyebilir. Fiyatlar genel seviyesindeki artış, bilanço kalemlerini farklı şekillerde etkiler. Parasal varlıkların satın alma gücü azalırken, parasal olmayan varlıkların değerleri fiyat artışlarına bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Bu durum; stoklar, duran varlıklar ve amortisman kalemlerinin gerçeği tam olarak yansıtmamasına, maliyetlerin olduğundan düşük görünmesine ve işletme sermayesinin erimesine yol açabilir. Ayrıca üretim süresi, stokta bekleme süresi ve alacakların tahsil süresi uzadıkça, paranın değer kaybı işletmenin finansal yapısını olumsuz yönde etkiler (Gökçen, Ataman, 2022: 335-336).

Bilançoda yer alan kalemler parasal ve parasal olmayan unsurlar olarak sınıflandırılır. Nakit, banka mevduatları, alacaklar ve borçlar parasal kalemler olup enflasyon karşısında değer kaybına uğrar. Buna karşılık stoklar ve maddi duran varlıklar gibi kalemler parasal olmayan unsurlar olup fiyat değişimlerinden farklı şekilde etkilenir. Bu nedenle enflasyon ortamında finansal tabloların gerçeği yansıtabilmesi için özellikle parasal olmayan kalemlerin cari satın alma gücüyle yeniden ifade edilmesi gerekmektedir (Gökçen, Ataman, 2022: 336-337).

Özetle enflasyon muhasebesinin amacını maddeler halinde sıralanacak olursa (KGK 2023b);

- ✓ Faaliyetlerin Temel Sonuçları Hakkında Faydalı Finansal Bilgiler Sağlamak; Örneğin alınan hammaddenin işlenip satıldığı süreçteki enflasyon etkileri göz önünde bulundurularak maliyet ve satış bedelini doğru olarak tespit etmek.
- ✓ Yatırım Harcamaları ve Satış Politikaları Konusunda Doğru Kararlar Alınmasını Sağlamak; Mesela yatırımlar yapılırken yatırımın bugünkü ve gelecekteki değeri hesaplanırken, yatırımın fizibilitesini ve yapılacak satışlarla yatırım tutarının amorti süresi hesaplanırken yüksek enflasyonlu dönemlerde enflasyon muhasebesi önem arz etmektedir.
- ✓ Tutarların Cari Ölçüm Birimi Cinsinden İfade Edilmesini Sağlamak; Örneğin önceki yıllarda alınan bir gayrimenkulün bilançolarda cari değeriyle göstermek koşuluyla mali tablonun daha anlaşılır olmasını sağlamaktır.
- ✓ Ulusal ve Uluslararası Karşılaştırılabilirliği Sağlamak; Özetle farklı ülkelerde faaliyet gösteren firmaların yatırımlarını reel olarak kıyaslamasına olanak verir.

Başka bir deyişle, işletmelerde oluşan değer hareketlerinin izlenmesi, sınıflandırılması, kaydedilmesi ve tablolar halinde sunulup yorumlanması olarak tanımlayabileceğimiz muhasebenin dayandığı temel varsayımlardan biri ölçü birimi olarak kullandığı paranın değerinin değişmediği, başka bir deyişle paranın aynı satın alma gücüne sahip olduğudur. Bu nedenle, paranın satın alma gücündeki değişmeleri dikkate almadan liraların nominal varsayımına göre muhasebe işlemlerini yürütmek gerçekçi bir davranış olmayacaktır. Çünkü muhasebenin bu temel varsayımının ortadan kalkması, geleneksel (klasik) muhasebe ilkelerine göre hazırlanmış mali tabloların da (bilanço, gelir, fon akım ve satılan mal maliyeti gibi) gerçeği yansıtmasına engel olacaktır (Uman, Rüstemoğlu, 2004: 3).

Enflasyon, işletmelerin faaliyetlerine ilişkin çıktıları doğru olarak göstermemesi, işletme sermayesinin korunmasına olanak sağlamaması ve dönemler veya benzer sektörde faaliyet gösteren işletmelerin doğru sonuçlar verecek biçimde karşılaştırılmasını imkânsız hale getirmektedir (Uman, Hacırüstemoğlu, 2004: 20-24).

Kamu otoriteleri enflasyon düzeltmesi ile finansal tabloları enflasyon etkisinden arındırarak, finansal tabloların kendi aralarında karşılaştırılabilirliğini sağlamak, finansal tablolara bakarak karar alan kişi/kurumların kararlarını verirken objektif veriler ışığında daha rasyonel karar almalarını amaçlamaktadır. Ayrıca mali otorite kendi açısından ise enflasyonun mali tablolar üzerinde şirketler lehine oluşan kazancı vergilendirerek, kamu maliyesine kaynak sağlamayı amaçlamaktadır.

4.4. Enflasyon Muhasebesini Gerekli Kılan Nedenler

Genel fiyat düzeyindeki artışlar nedeniyle finansal tabloların enflasyon etkilerinden arındırılarak yeniden düzenlenmesi gerekir. Muhasebenin temel amacı doğru ve güvenilir bilgi sunmak olduğundan, tabloların gerçeği yansıtması büyük önem taşır. İşletmeyle ilgili taraflar, bilançodaki kalemlerin ne kadarının gerçek değeri ifade ettiğini ve gelir tablosundaki kârın ne ölçüde gerçek ya da enflasyondan kaynaklanan fiktif kâr olduğunu bilmek ister. Enflasyonun en önemli etkilerinden biri, kârın yanlış hesaplanmasına yol açmasıdır. Ayrıca yöneticiler planlama, yatırım ve fiyatlama kararlarında bu finansal verilere dayandıkları için, istikrarsız fiyat ortamında tarihi maliyetlere göre hazırlanmış tablolar yanıltıcı olabilir. Türkiye'de finansal tabloların enflasyona göre düzeltilmesi çoğunlukla VUK ve TFRS kapsamındaki zorunluluklara dayanır. Ancak bu uygulama sadece yasal gereklilik olarak değil, işletmenin gerçek mali durumunun doğru şekilde görülmesi ve sağlıklı kararlar alınabilmesi için yapılmalıdır (Gökçen 2023: 13-14)

Enflasyonun finansal tablolar üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla, ülkeler arasında farklılık gösteren çeşitli uygulamalar geliştirilmiştir. Türkiye'de bu etkileri azaltmaya yönelik ilk yasal düzenleme, "Yeniden Değerleme" uygulaması olmuştur. Daha sonraki dönemlerde ise sırasıyla "Azalan Bakiyeler Yöntemine Göre Amortisman", "Duran Varlık Yenileme Fonu", "Alacak ve Borç Senetlerinin İskontosu" ve "LIFO Yöntemine Göre Stok Değerleme" gibi uygulamalar hayata geçirilmiştir (Parlak 2024:155).

Enflasyon muhasebesini gerekli kılan sebepler aslında bir bütünün parçasıdır. Gerek yasalarda belirtilen şartların gerçekleşmesi, gerek şirket finansallarının yüksek enflasyonist dönemlerde kıyaslanabilirlik özelliğini kaybetmesi, gerekse şirket sermayelerinin erimesi ve gerekse de finansal tablo denetimlerinde karşılaşılan zorluklar enflasyon muhasebesi düzeltmesini zorunlu kılmaktadır.

Başka bir deyişle, yüksek enflasyon sonucunda fonksiyonel para birimi ekonomik değerini yitirir, bu değer kaybı sonucunda paranın, satın alma gücü önemli ölçüde düşer, bu durumda farklı zamanlarda meydana gelen finansal işlemlerin veya olayların tutar bazında karşılaştırılması zora sokar.

Enflasyon muhasebesini gerekli kılan sebepleri kısaca incelemekte yarar vardır.

4.4.1. Kanuni Zorunluluklar

VUK enflasyon düzeltmesini zorunlu kılan şartları her ne kadar belirtmiş olsa da işbu çalışmanın konusu katılım bankalarının enflasyon muhasebesi ile alakalı olduğundan, buradaki kanuni zorunluluğun kaynağı, bankaların enflasyon düzeltmesi yapacağı durumlara ilişkin yetkinin, KGK tarafından yayımlanan 23.11.2023 tarihli, Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Finansal Tablolarının Enflasyona Göre Düzeltilmesi Hakkında Duyuru ile BDDK'ya verilmesidir.

İşletmelerde enflasyon düzeltmesine ilişkin düzenlemeler, vergisel uygulamalardan bağımsız olarak da geliştirilmiştir. Bu çerçevede, UMS 29 "Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama" standardı olarak tanımlanmış ve 1990 yılında yürürlüğe girmiştir. Türkiye'de ise bu standarda paralel olarak, eski adıyla 2 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı "Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama" başlığıyla Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından 1996 yılında yayımlanmış ve 1997 yılında yürürlüğe konulmuştur. Bu standart, büyük ölçüde UMS 29 hükümleriyle uyumlu niteliktedir (Parlak 2024:157). 2 no'lu TMS standardı 2005 yılında yeni adıyla TMS 29 ile hayatımıza girmiştir.

4.4.2. Finansal Tabloların Gerçek Durumu Yansıtması

Enflasyon muhasebesi yalnızca işletmelerin finansal tablolarının gerçeğe daha uygun biçimde hazırlanmasına katkı sağlamaz; aynı zamanda devletin vergi toplama sisteminin daha sağlıklı işlemesine de yardımcı olur. Özellikle yüksek enflasyonun yaşandığı dönemlerde mali tabloların doğru ve güncel satın alma gücünü yansıtacak şekilde düzenlenmesi, kamu gelirlerinin daha öngörülebilir hale gelmesini sağlar ve böylece bütçe planlamasının daha etkin yapılmasına olanak sağlar (Karaer 2024: 2614).

Yüksek enflasyonist dönemlerde, enflasyondan kaynaklı olarak finansal tablolardaki parasal olmayan kalemlerin gerçek değerlerinden farklı görünmesine neden olmaktadır. Fiyatlar genel düzeyindeki artış merkez bankalarının emisyon rakamlarını artırmasına, parasal değerlerin nominal olarak büyümesine ve bu rakamsal değerlerin şişirilmiş olarak finansal tablolarda yerini bulmasına yol açmaktadır. Fakat aynı finansal tablolarda yerini bulan fakat 20 sene önce alınmış bir gayrimenkul ise defter kayıt değeri gösterilmektedir. Bu durum da doğal olarak finansal tablolarda bir dezenformasyona sebep olmakta, finansal oranlar yanlış olarak hesaplanmaktadır. Netice olarak finansal tablolar üzerinden karar alacak taraflar objektif çıkarımlar yapamayacaktır.

Mesela 2005 Aralık ayında TÜFE endeks değeri 122,65 iken bu değer 2025 Aralık ayında 3.513,87 olmuştur. 2005 Aralık ayında 1 milyon TL üzerinden kayıtlara giren bir fabrika binası eğer yeniden değerleme ve/veya enflasyon düzeltmesine tabi tutulmazsa 2025 Aralık ayına gelindiğinde hala 1 Milyon TL olarak görülecektir. Ancak bu gayrimenkul basit hesaplama ile enflasyon muhasebesine tabi tutulsa değeri, (3.513,87/122,65)*1.000.000 TL ile 28.649.572 TL olacaktır.

4.4.3. Sermayenin Gerçek Değerinin Korunması

Enflasyonun yüksek seyrettiği dönemlerde işletme varlıkları piyasa rayicinden düşük değerlenirken, bilhassa paranın satın alma gücünü yitirmesi ve yükselen faizler neticesinde varlıkları yüksek olan işletmelerin sermaye yapıları negatif etkilenirken borçları da yükselmektedir. Buna ilave olarak enflasyonist dönemlerde, finansal tablolarda ortaya çıkan dönem kârı enflasyon dolayısıyla nominal olarak yüksek görünmekte ve işletmeler gerekenden fazla vergi ödemek zorunda kalmaktadır. Bu süreç işletme sermayesinin yapısını bozarken aynı zamanda finansal tabloların gerçeği yansıtmasını engellemektedir. Bu sebeple işletmelerin finansal durumlarını reel bir şekilde görerek doğru kararlar alması için enflasyonun yüksek seyrettiği dönemlerde enflasyon muhasebesi uygulanmalıdır (Arzova, Şahin, 2022: 14-15).

4.4.4. Muhasebe Denetimi ve İşletme Yönetiminin İyileştirilmesi

Enflasyon ortamında, parasal değerler zamanla gerçek satın alma gücünü kaybederken, enflasyon muhasebesi, finansal tabloları enflasyonun etkisinden arındırarak daha doğru ve gerçekçi bir mali tablo sunmasına imkân verir. Bu durum, muhasebe denetiminin daha etkin ve güvenilir yapılmasını sağlar. Ayrıca enflasyondan arındırılmış finansal bilgiler, işletme yönetiminin yatırım, borçlanma ve finansal risk yönetimi konularında daha bilinçli ve etkili kararlar almasına olanak tanır.

4.5. Enflasyon Muhasebesinde Karşılaşılan Sorunlar

Enflasyon muhasebesi, yüksek enflasyon dönemlerinde finansal tabloların doğru ve anlamlı bir şekilde hazırlanmasını sağlayan bir muhasebe yaklaşımıdır. Ancak bu yaklaşım bazı zorluklarla karşılaşabilir. İşte enflasyon muhasebesinde karşılaşılan başlıca zorluklar (Çiçekli 2024) şunlardır;

- ✓ Enflasyon muhasebesini uygulamaya yetkin yetişmiş insan gücünün azlığı,
- ✓ Finansal tablolardaki geçmişe yönelik tutarlı verilere ulaşılmasındaki zorluk,

- ✓ Enflasyon muhasebesinin uygulamasındaki karmaşıklık,
- ✓ Enflasyon muhasebesi uygulamasının getireceği zaman ve para gibi ek maliyetler,
- ✓ Farklı sektörler için yapılan özel düzenlemelerin getireceği zorluklar.

4.6. Enflasyon Muhasebesi Yöntemleri

Enflasyonun finansal tablolar üzerindeki bozucu etkilerini gidermek amacıyla literatürde çeşitli enflasyon muhasebesi yöntemleri geliştirilmiştir. Bu yöntemler, finansal tabloların genel fiyat düzeyindeki değişimlere uyarlanmasını sağlayarak işletmelerin gerçek mali durumunu daha doğru bir şekilde yansıtmayı amaçlamaktadır (Gökçen, 2023). Temel olarak enflasyon muhasebesi yöntemleri; genel fiyat düzeyi muhasebesi, cari maliyet muhasebesi ve karma yöntem olarak üç başlık altında incelenmektedir.

4.6.1. Enflasyon Muhasebesinin Genel Esasları

Literatürde enflasyon muhasebesinin uygulanması farklı şekillerde kademelendirilmiştir ancak özetle belirtmek gerekirse. Öncelikle açılış ve kapanış bilançosu ile birlikte gelir tablosu çıkarılır. Akabinde bilanço kalemleri parasal ve parasal olmayan kalemler olarak ayrıştırılır. Parasal kalemler aynı bırakılıp, parasal olmayan kalemler düzeltme katsayısı ile düzeltilir. Bu işlemden sonra parasal kazanç veya kayıp ortaya çıkar. Sonrasında gelir tablosu da düzeltme katsayısı ile düzeltilir ve parasal kayıp kazancın gelir tablosuna eklenmesiyle düzeltilen dönem kârı/zararına ulaşılır (Geoffrey, Victoria, Ajit, 1997: 8).

4.6.2. Genel Fiyat Düzeyi Muhasebesi

Genel fiyat düzeyi muhasebesi, finansal tabloların genel bir fiyat endeksi kullanılarak raporlama dönemi sonundaki satın alma gücüne göre düzeltilmesini esas alan bir yöntemdir. Bu yöntemde amaç, farklı dönemlerde oluşmuş finansal verilerin aynı satın alma gücü cinsinden ifade edilmesini sağlamaktır (Kishalı vd., 2003, 73). Bu yaklaşımda parasal kalemler hâlihazırda cari para birimi ile ifade edildikleri için düzeltmeye tabi tutulmazken, parasal olmayan kalemler belirlenen fiyat endeksi yardımıyla güncellenmektedir. Böylece, finansal tablolar enflasyonun etkilerinden arındırılmış bir şekilde yeniden düzenlenmektedir (TMS 29). Genel fiyat düzeyi muhasebesinin en önemli avantajı, uygulamasının görece basit olması ve genel fiyat seviyesindeki değişimleri finansal tablolara yansıtabilmesidir. Ancak bu yöntem, varlıkların cari piyasa değerlerini dikkate almaması nedeniyle bazı durumlarda yetersiz kalabilmektedir (Akdoğan 2004: 33-34).

4.6.3. Cari Maliyet Muhasebesi

Finansal raporlar, bilgi kullanıcıları için temel bir araç olmakla birlikte, güncel verilere dayanması bilginin faydasını artırmaktadır. Bu kapsamda IFRS çerçevesinde cari değer muhasebesine önem verilmiş ve çeşitli ölçüm yöntemleri geliştirilmiştir. Ancak cari değer yaklaşımı bilginin zamanlılığını artırsa da güvenilirlik açısından tartışmalar yaratmaktadır. Bu nedenle IFRS kapsamında cari değer kullanımı belirli alanlarla sınırlandırılmıştır. Gerçeğe uygun değer, kullanım değeri ve cari maliyet gibi yöntemler uygulanmakla birlikte, finansal tablolar hâlen kısmen tarihi maliyet esasını içermektedir (Gökçen, Öztürk, 2023: 505). Cari maliyet muhasebesi, özellikle enflasyonun varlık değerleri üzerindeki etkilerini daha gerçekçi bir şekilde yansıtabilmesi açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır. Bu yöntem sayesinde, işletmelerin sahip oldukları varlıkların güncel ekonomik değerleri finansal tablolara yansıtılmakta ve daha gerçekçi bir finansal görünüm elde edilmektedir (Akdoğan 2004: 75-76). Bununla birlikte, cari maliyet muhasebesinin uygulanması, piyasa değerlerinin tespitindeki zorluklar ve uygulama maliyetlerinin yüksek olması gibi nedenlerle pratikte sınırlı kullanım alanı bulmaktadır.

4.6.4. Karma Yöntem

Enflasyon muhasebesinin temel amacı, genel ve özel fiyat düzeyindeki değişimlerin finansal tablolara yansıtılarak enflasyonun etkilerinin daha doğru biçimde ortaya konulmasını sağlamaktır. Bu doğrultuda geliştirilen karma yöntem, fiyatlar genel seviyesi muhasebesi ile ikame maliyet muhasebesinin güçlü yönlerini bir araya getirerek daha kapsamlı ve gerçekçi sonuçlar sunmayı hedeflemektedir. Kuramsal açıdan diğer yöntemlere göre bazı üstünlükler taşımasına rağmen, uygulama sürecinin karmaşık olması ve teorik altyapısındaki bazı eksiklikler nedeniyle bu yöntem yaygın bir kullanım alanı bulamamıştır. Ayrıca, herhangi bir resmî muhasebe otoritesi tarafından benimsenmemiş olması da yöntemin uygulamadaki sınırlılığını artırmaktadır (Örten, Karapınar, 2003: 85).

4.7. Yöntemlerin Karşılaştırılması

Enflasyon muhasebesi yöntemleri artı ve eksi yönlerini analiz etmek adına aşağıdaki tablolarda, bahsi geçen yöntemlerin karşılaştırmalarına yer verilmiştir.

Tablo 1. Enflasyon Muhasebesi Yöntemlerinin Karşılaştırılması

Kriter	Geleneksel Muhasebe	Genel Fiyat Düzeyi Muhasebesi	Cari Maliyet Muhasebesi
Kullanılma Amacı	Sermayeyi nominal olarak korumak	Sermayenin satın alma gücünü korumak	Sermayenin üretim gücünü korumak
Neyi Baz Aldığı	Tarihi maliyet	Tarihi maliyet	Cari (ikame) maliyet
Ölçü Birimi	Paranın nominal değeri	Paranın satın alma gücü	Varlıkların ikame değeri
Fiyat Hareketleri	Dikkate alınmaz	Genel fiyatlar dikkate alınır	Özel fiyatlar dikkate alınır
Hesaplarda Sınıflandırma	Yapılmaz	Parasal/parasal olmayan	Parasal/parasal olmayan
Benimsenme Düzeyi	Yaygın	Yaygın	Oldukça az
Düzenlemeler	Genel kabul görmüş ilkeler	SPK, BDDK, VUK, TFRS	Benimsenmiyor
Bilgiye Ulaşım	Çok kolay	Kolay	Çok zor
Güvenilirlik	Yüksek	Yüksek	Sübjektif
Yönetim Karar Etkisi	Zayıf	Yüksek	Çok yüksek
Sürekliliğe Katkı	Negatif	Yüksek	Çok yüksek
Amortisman	Tarihi maliyet	Düzeltilmiş tarihi maliyet	Cari maliyet

Kaynak: (Özdemir, Arslan, 2007: 102)

Tablo 2. Enflasyon Muhasebesi Yöntemlerinin Karşılaştırılması-2

Enflasyon Muhasebesi Modelleri	Sabit Satın Alma Gücü	Faaliyet Kârının Elde Bulundurma Kazancından Ayrılması	Cari Değerler	Enflasyonun İşletme Üzerindeki Etkisini Gösterme	Objektiflik	Geçerlilik
Tarihi Maliyet Muhasebesi	Zayıf	Zayıf	Zayıf	Zayıf	En İyi	Zayıf
Genel Fiyat Muhasebesi	En İyi	Zayıf	Zayıf	Zayıf	İyi	Zayıf
Cari Maliyet Muhasebesi	İyi	İyi	İyi	İyi	Zayıf	İyi
Karma Yöntem	En İyi	İyi	İyi	En İyi	Zayıf	En İyi

Kaynak: (Gökçen, 2023: 24)

5. Katılım Bankacılığı

Bankacılık Kanunu'na göre Türkiye'de üç tür banka bulunmaktadır: Mevduat Bankaları, Kalkınma ve Yatırım Bankaları ile Katılım Bankalarıdır (5411 Sayılı Kanun, md.3).

Aynı kanuna göre katılım bankaları, faizsiz bankacılık esaslarına göre çalışan, özel cari ve katılma hesapları aracılığıyla fon toplayıp bu fonları faizsiz finansman olarak kullandıran, ticari bankalara benzer finansal kuruluşlardır (5411 Sayılı Kanun, md.3).

Faizsiz bankacılık geleneksel bankacılıktan farklı olarak, fonların hem toplanması hem de kullandırılması süreçlerinde faiz uygulamasına yer vermeden bu kaynakların ekonomik faaliyetlere yönlendirilmesini ifade eder. Aynı zamanda gerçekleştirilen diğer bankacılık işlemleri de faizsiz prensiplere uygun şekilde yürütülür. İslami finans sistemi içerisinde bankacılık uygulamaları önemli bir yer tutmaktadır. Geleneksel bankacılıkta bankalar, topladıkları mevduatları kredi şeklinde ekonomiye aktarırken; faizsiz bankalar bu fonları kâr ve zarara katılım esasına dayalı olarak değerlendirmektedir. (Canbaz 2016: 116).

Katılım bankacılığının çalışma anlayışı ve uygulama esasları, İslam hukukunun belirlediği sınırlar ve finansal işlemler için öngörülen temel prensiplere dayanmaktadır. Faizsiz bankacılığın işleyişini ve uygulama esaslarını belirleyen temel ilkeler şu şekilde ifade edilebilir (Hazıroğlu 2018: 253):

- ✓ Faiz yasağı temel bir prensiptir ve faizin her türü kesin olarak kabul edilmez,
- ✓ İşlemler varlığa dayalı olmalıdır ve faaliyetler reel ekonomi ile bağlantılıdır,
- ✓ Fon toplama ve fon kullandırma süreçlerinde ortaklık ve katılım anlayışı benimsenir,
- ✓ Riskler taraflar arasında paylaşılır ve tüm taraflar bu riskleri birlikte üstlenir,
- ✓ Para yalnızca bir değişim aracıdır; kendi başına ticari bir mal olarak değerlendirilmez,
- ✓ Gerçekleştirilen her işlem açık ve net biçimde belirlenmiş sözleşmelere dayanmalıdır,
- ✓ Yapay fiyat oluşumları, haksız kazanç ve karaborsacılık gibi uygulamalar kabul edilmez,
- ✓ İşlemlerde belirsizlikten kaçınılması esastır,
- ✓ Sunulan faaliyet ve finansal ürünlerin meşru olması gerekir.

5.1. Dünya'da Katılım Bankacılığının Gelişimi

Tarihsel süreç incelendiğinde, faizsiz bankacılığa benzer uygulamaların ilk örneklerine Cehbezler aracılığıyla rastlanmaktadır. Bu kişiler, fon toplama ve değerlendirme gibi günümüz bankacılık faaliyetlerine benzer işlevler üstlenmişlerdir. Ortaçağ İslam dünyasında kullanılan bu uygulamalar ile para vakıfları, faizsiz finans sisteminin erken örnekleri arasında yer almakta olup, özellikle sosyal amaçlı finansman faaliyetlerinde önemli rol oynamıştır (Hazıroğlu, 2018: 250-251).

Modern anlamda faizsiz bankacılık tartışmaları 1950'li yıllarda başlamış ve zamanla gelişerek kurumsal bir yapıya kavuşmuştur. Bu süreçte, geleneksel bankacılığın temel işlevleri olan fon toplama ve kullandırma faaliyetlerinin faizsiz şekilde yürütülmesi fikri, alternatif bir finansal modelin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Hazıroğlu, 2018: 250).

Katılım bankacılığının modern anlamdaki ilk örneği, 1963 yılında Mısır'da Ahmed El Neccar tarafından kurulan Mit Ghamr Tasarruf Bankası'dır. Bu model, kâr-zarar ortaklığı esasına dayalı yapısı ve toplumsal kalkınmayı hedefleyen yaklaşımı ile İslami bankacılığın öncüsü olarak kabul edilmektedir (Orhan, 2018: 86; 99-100). Her ne kadar kısa ömürlü olsa da, bu girişim sonraki faizsiz finans uygulamalarına öncülük etmiş ve 1971 yılında Nasır Sosyal Bankası'nın kurulmasına zemin hazırlamıştır (Canbaz, 2016: 155).

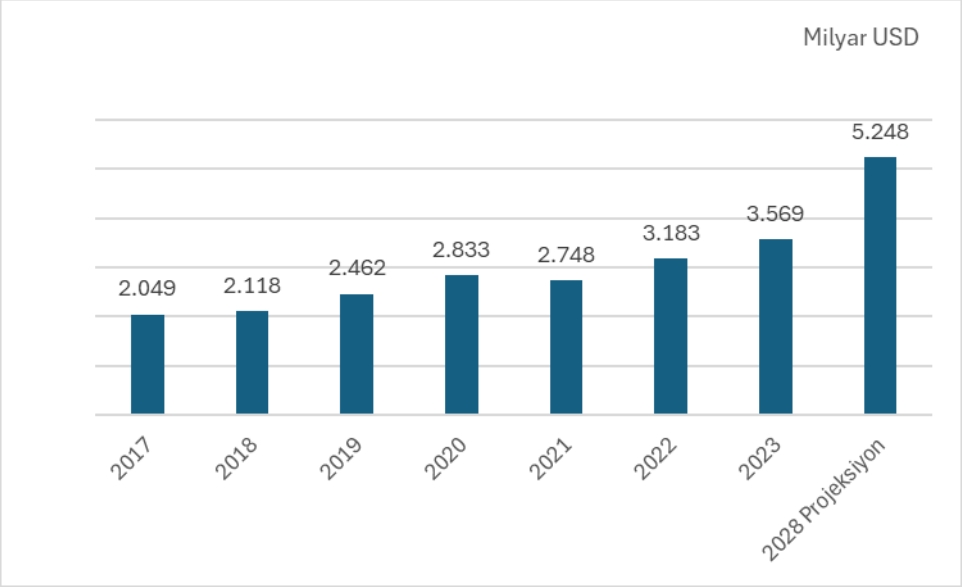
Faizsiz bankacılık düşüncesi yalnızca Mısır ile sınırlı kalmamış; Hindistan ve Malezya gibi ülkelerde de farklı uygulamalar ortaya çıkmıştır. Özellikle Malezya'da hac finansmanı amacıyla kurulan sistem, zamanla genişleyerek başarılı bir model haline gelmiştir. Bu gelişmelerin ardından birçok İslam ülkesinde faizsiz finans uygulamaları yaygınlaşmış, ancak kurumsal yapının güçlenmesi Körfez ülkelerinde mümkün olmuştur (Canbaz, 2016: 155).

1973 yılında kurulan ve 1975'te faaliyete geçen İslam Kalkınma Bankası, faizsiz esaslara göre çalışan ilk kurumsal finans kuruluşlarından biri olup, İslami finans sisteminin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Banka, zamanla sanayi, enerji, eğitim ve ihracat finansmanı gibi alanlarda faaliyet göstererek etki alanını genişletmiştir (Canbaz, 2016: 156).

1977 yılına gelindiğinde ise katılım bankaları arasında iş birliğini artırmak amacıyla, Uluslararası İslam Bankaları Birliği ve İslami Bankacılık ve Ekonomi Kurumu ihdas edilmiş olup bu kurumlar sektörün kurumsallaşmasına katkı sağlamıştır (Dikmen, 2019: 42).

Günümüzde İslami bankacılık sektörü, 2023 yıl sonu itibarıyla yaklaşık 3,6 trilyon ABD doları büyüklüğe ulaşmış olup, 2022'den 2023 yıl sonuna kadar %12 oranında büyüme kaydetmiştir. Sektörün 2028 yıl sonu itibarıyla ise yaklaşık 5,3 trilyon ABD doları büyüklüğe ulaşması beklenmektedir.

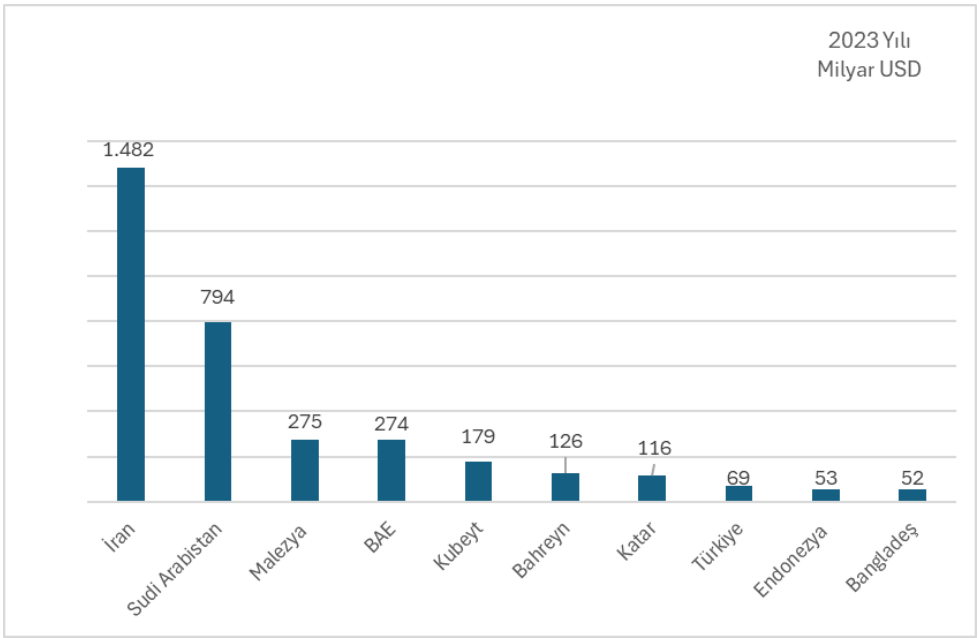
Şekil 1. İslami Bankacılığın 2017-2023 Dönemindeki Gelişimi

Kaynak: (LSEG, 2024: 33)

Aşağıdaki grafikte de görüleceği üzere ülkeler nezdinde İslami bankacılığın parasal büyüklüğü sıralamasında İran 1,48 Trilyon USD ile birinci, Türkiye ise 69 Milyar USD ile 8. sırada yer almaktadır.

Şekil 2. Ülkelere Göre İslami Bankacılığın Büyüklüğü

Kaynak: (LSEG, 2024: 33)

İslami finans ekosistemi, İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi olmayan ülkelerde alternatif finans yöntemi olarak da kullanılmaktadır. 2023 yılında bu kullanımlar sektör büyüklüğünün %2'sine tekabül etmektedir. Bu ülkelerden en büyük hacme sahip birinci ülke 42,6 Milyar USD ile Birleşik Krallık, ikinci ülke ise 9,7 Milyar USD ile ABD'dir. İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi olmayan ülkeler, 2024 yılında da İslami finans sektörlerini güçlendirmeye devam etmektedir. Nisan 2024'te Canada, Federal Bütçesinde Şeriata uygun veya "helal" mortgage (konut finansmanı)

ürünlerine yer vermiştir. Bu uygulama, alternatif finans ürünlerine erişimi genişletmeyi ve Müslüman toplulukların finansmana ulaşımını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Birleşik Krallık 2023 yılında üniversite öğrencileri için Alternatif Öğrenci Finansmanı sistemini duyurmuştur. Bu sistem, öğrencilere standart kredi sistemine kıyasla ek maliyet oluşturmadan tekâfül prensiplerine uygun finansman sağlamayı hedeflemiştir. Ayrıca Ocak 2024'te İngiltere Maliye Bakanlığı, şeriata uygun gayrimenkul finansmanında uygulanan sermaye kazancı vergisine ilişkin düzenlemeleri sadeleştirmeye de yönelik bir istişare yayımlamıştır. (LSEG 2024: 31).

5.2. Türkiye'de Katılım Bankacılığının Gelişimi

Faizsiz bankacılıkla ilgili en kapsamlı ve güçlü düzenlemeler, Türkiye ekonomisinde 1980 sonrası liberalleşme sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Ekonomiye kazandırılmamış, halk arasında "yastık altı" olarak tanımlanan tasarrufların finansal sisteme dâhil edilmesi ve ekonomik faaliyetlerin finansmanında kullanılabilmesi amacıyla, Özel Finans Kurumları (ÖFK) 1985 yılında faaliyete başlamıştır. Türk bankacılık sisteminde bankalara rakip değil, sistemi tamamlayıcı nitelikte faaliyet gösteren bu kuruluşlar, uluslararası faizsiz finans sisteminde yasal altyapı bakımından özel bir konuma sahiptir. Yabancı uzmanlar da Türkiye'nin faizsiz bankacılık alanında dünyadaki en gelişmiş ve kapsamlı yasal düzenlemelere sahip ülkelerden biri olduğunu ifade etmektedir. (Pekcan 2006: 21).

Faizsiz bankacılık alanındaki ilk adım, 16 Aralık 1983 tarihli ve 83/7506 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile "Özel Finans Kurumları"na ilişkin kararnamenin yayımlanmasıyla atılmış ve bu kararname sonrasında ilgili kurumlar tarafından gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır (Canbaz 2016: 173).

1985 yılında Türkiye'de katılım bankacılığı alanındaki ilk uygulamalar Albaraka Türk ve Faisal Finans Kurumu ile başlamıştır (Albaraka.com.tr; Turkiyefinans.com.tr).

2005'de kabul edilen 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile, "Özel Finans Kurumları"nın adı "Katılım Bankaları" olarak değiştirilmiş; buna paralel olarak "Özel Finans Kurumları Birliği"nin adı da "Türkiye Katılım Bankaları Birliği" (TKBB) şeklinde yeniden düzenlenmiştir (TKBB 2024a: 8).

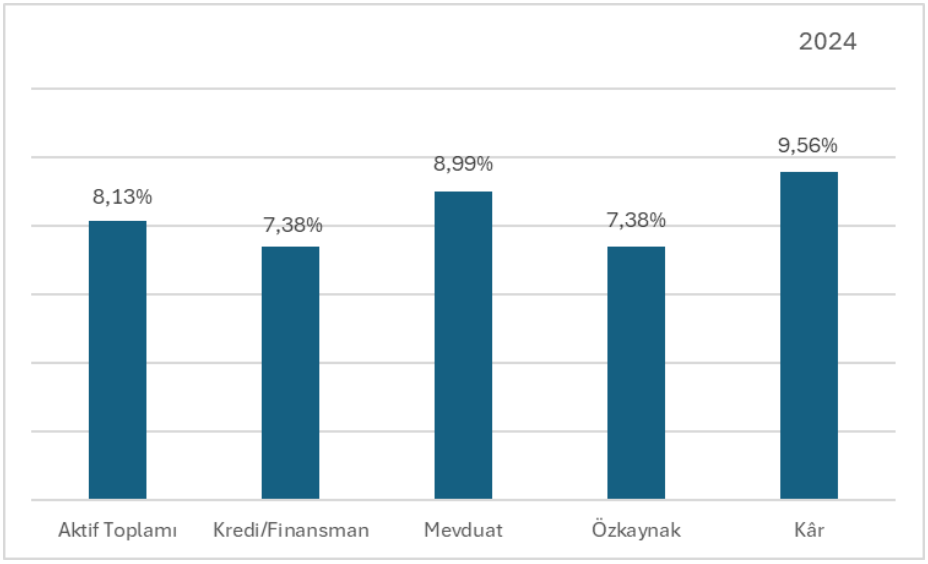
Ülkemizde katılım bankacılığı sektörünün ivmelenmesi ise 2015'ten itibaren kamunun bu alanda hizmet vermek için kurduğu katılım bankaları ile olmuştur.

5.3. Türkiye Katılım Bankaları Sektörünün Parasal Büyüklüğü

2024 sonu itibarıyla, Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankasının sayısı 9 adet olup, sektörün aktif büyüklüğü bir önceki yıla göre %30 artış ile 2,66 Trilyon TL'ye ulaşmıştır. Sektörün topladığı fon büyüklüğü 1,7 Trilyon TL'ye, kullandırdığı finansman büyüklüğü ise 1,18 Trilyon TL seviyelerine gelmiştir. Aynı dönemde katılım bankalarının toplam özkaynakları 214 Milyar TL'ye, toplam kâr rakamı ise 63 Milyar TL'ye ulaşmıştır. Sektörde faaliyet gösteren bankalar 2024 yılsonu itibarıyla 1512 şube ve neredeyse 22.000 çalışan ile ekonomiye destek vermektedir. Katılım bankalarının Türkiye'deki bankacılık sektöründen aldığı pay 2024 yıl sonunda %8,14'e ulaşmıştır (TKBB 2024a: 9-15).

Aynı dönemde Türkiye bankacılık sektörünün aktif toplamı 32,7 Trilyon TL, kullandırdıkları finansman tutarı 16 Trilyon TL, topladıkları mevduat toplamı 18,9 Trilyon TL, özkaynak toplamı 2,9 Trilyon TL ve sektör kârı 659 Milyar TL seviyelerine ulaşmıştır (TKB 2024a: 41). Bankacılık sektöründen katılım bankalarının aldığı pay aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

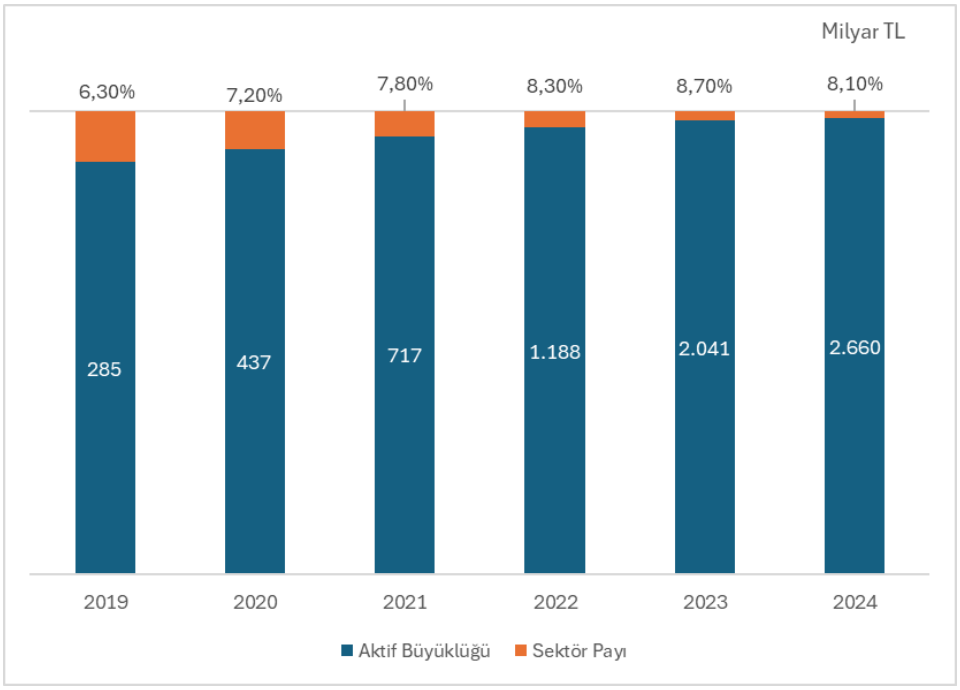
Şekil 3. Katılım Bankacılığının, Bankacılık Sektöründen Aldığı Pay

Kaynak: (TKBB, 2024: 48)

2019–2024 dönemi incelendiğinde, katılım bankalarının bankacılık sektörü içindeki payının 2024 yılı hariç genel olarak artış eğiliminde olduğu görülmektedir.

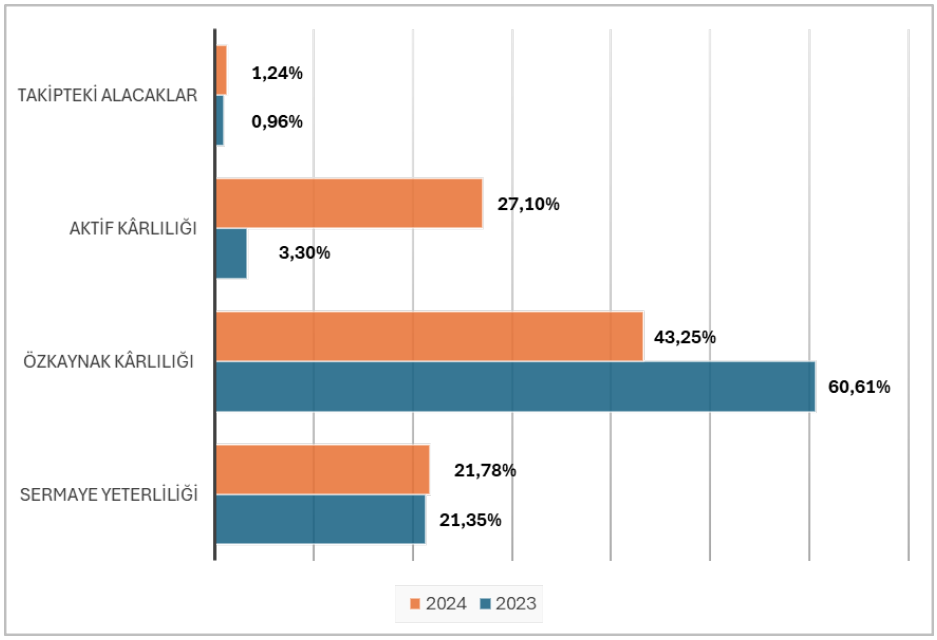
Şekil 4. Yıllar İtibarıyla Katılım Bankalarının Sektörden Aldığı Pay

Kaynak: (TKBB, 2024: 48)

Katılım bankalarının 2023–2024 dönemine ait temel bankacılık rasyolarındaki değişim aşağıda sunulmaktadır.

Şekil 5. 2023-2024 Yılı Katılım Bankacılığı Sektörü Rasyoları

Kaynak: (TKBB, 2024: 49)

2025 4. Çeyrek itibarıyla katılım bankacılığının konsolide edilmiş finansal durum tablosunun 2024 yıl sonu tablolarıyla kıyaslanmasına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir. Ancak aşağıda yer alan iki tablodaki artış nominal niteliktedir. Bu artış enflasyondan arındırıldığında, söz konusu büyümenin reel anlamda aynı hızda gerçekleşmediği anlaşılmaktadır.

Tablo2: Katılım Bankalarının Özet Bilançosu/Varlıklar

			Milyon TL
Varlıklar		**31 Aralık 2025**	**31 Aralık 2024**
I.	Finansal Varlıklar (Net)	1.691.878	971.540
II.	İtfa Edil. Maliyeti ile Ölçülen Fin. Varlıklar (net)	2.451.147	1.580.594
III.	Satış A. Elde Tut. ve Durdurulan Faal. İlişkin Duran Var. (Net	11.739	6.794
IV.	Ortaklık Yatırımları	16.267	4.529
V.	Maddi Duran Varlıklar (Net)	43.968	29.620
VI.	Maddi Olmayan Duran Varlıklar (Net)	14.076	7.458
VII.	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller (Net)	-	-
VIII.	Cari Vergi Varlığı	334	543
IX.	Ertelenmiş Vergi Varlığı	16.897	21.734
X.	Diğer Aktifler	73.734	30.023
Varlıklar Toplamı		**4.320.040**	**2.652.834**

Kaynak: (TKBB, 2025, https://tkbb.org.tr/bilanco_raporlari)

Tablo 3: Katılım Bankaları Özet Bilançosu/Yükümlülükler

			Milyon TL
Yükümlülükler		**31 Aralık 2025**	**31 Aralık 2024**
I.	Toplanan Fonlar	2.914.096	1.838.265
II.	Alınan Krediler	613.003	341.283
III.	Para Piyasalarına Borçlar	153.466	76.538
IV.	İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net)	-	-
V.	Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr Zarara Yansıtılan Finansal Yükümlülükler	-	-
VI.	Türev Finansal Yükümlülükler	9.334	6.073
VII.	Kiralama İşlemlerinden Yükümlülükler (Net)	10.010	6.830
VIII.	Karşılıklar	37.716	35.882
IX.	Cari Vergi Borcu	12.323	12.563
X.	Ertelenmiş Vergi Borcu	-	-
XI.	Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlık Borçları (Net)	-	-
XII.	Sermaye Benzeri Borçlanma Araçları	126.775	65.528
XIII.	Diğer Yükümlülükler	141.506	55.872
XIV.	Özkaynaklar	301.731	214.001
Yükümlülükler Toplamı		**4.320.040**	**2.652.834**

Kaynak: (TKBB, 2025, https://tkbb.org.tr/bilanco_raporlari)

6. Katılım Bankalarının TMS 29 Kapsamında Enflasyon Muhasebesine İhtiyacı

Katılım bankalarında enflasyon muhasebesi ihtiyacı, yüksek enflasyon dönemlerinde finansal tabloların gerçeği yansıtma gücünün zayıflamasından kaynaklanmaktadır. Tarihi maliyet esasına göre hazırlanan tablolar, fiyat artışlarını dikkate almadığı için varlıkları düşük, kârı ise olduğundan yüksek gösterebilmekte ve bu durum finansal performansın doğru analizini zorlaştırmaktadır. Faizsiz finans yapısı gereği kâr payına dayalı gelirlerin önemli bir kısmı, enflasyon dönemlerinde reel kazanç yerine nominal artışlardan oluşabilmektedir. Bu durum, enflasyon muhasebesi uygulanmadan yapılan kâr payı dağıtımlarının fon sahipleri açısından adaletsiz sonuçlar doğurmasına yol açmaktadır. Ayrıca bilançodaki parasal kalemlerin satın alma gücü kaybına uğraması, parasal olmayan kalemlerin ise farklı şekilde etkilenmesi, finansal analizlerin yanıltıcı olmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle enflasyon muhasebesi, hem doğru finansal raporlama hem de sağlıklı yönetim kararları açısından önem taşımaktadır. Son olarak, yüksek enflasyonlu ekonomilerde finansal tabloların düzeltilmesi uluslararası standartlar kapsamında zorunludur. Bu çerçevede IAS 29, finansal tabloların dönem sonu satın alma gücüne göre yeniden düzenlenmesini öngörerek katılım bankaları için enflasyon muhasebesini kaçınılmaz hale getirmektedir.

Katılım bankalarının bilanço yapısı incelendiğinde, özellikle maddi duran varlıklar, iştirakler ve özkaynak kalemlerinin parasal olmayan nitelikte olduğu görülmektedir. Bu kalemler enflasyon karşısında değer kaybına uğramakta, ancak finansal tablolarda bu kayıp yansıtılmamaktadır. Bu durum, finansal tabloların gerçeğe uygunluk ilkesini zedelemektedir.

6.1. Finansal Performansın Yanıltıcı Hale Gelmesi

Yüksek enflasyon ortamlarında işletmelerin nominal kârları artmış gibi görünse de, bu artışın önemli bir kısmı gerçekte satın alma gücündeki azalıştan kaynaklanmaktadır. Bu durum, katılım bankalarının finansal performansının olduğundan farklı algılanmasına yol açmaktadır (Uman, Hacırüstemoğlu, 2004).

Katılım bankalarının kâr-zarar ortaklığına dayalı finansman yapısı, enflasyonun etkilerini daha karmaşık hale getirmektedir. Enflasyon nedeniyle ortaya çıkan nominal gelir artışları, reel anlamda bir performans artışını ifade etmemekte, aksine finansal tabloların yanıltıcı olmasına yol açmaktadır.

6.2. Karşılaştırılabilirlik ve Güvenilirlik Sorunu

Finansal tabloların temel amaçlarından biri, farklı dönemler arasında karşılaştırılabilir bilgi sunmaktır. Ancak yüksek enflasyon ortamlarında, farklı dönemlere ait finansal verilerin aynı satın alma gücünü temsil etmemesi, bu karşılaştırılabilirliği ortadan kaldırmaktadır (TMS 29).

Katılım bankalarının finansal tabloları da bu durumdan doğrudan etkilenmekte olup, özellikle uzun dönemli analizlerde yanıltıcı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum, yatırımcılar, düzenleyici kurumlar ve diğer finansal bilgi kullanıcıları açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir.

6.3. Katılım Bankalarının Finansal Yapısının Enflasyona Duyarlılığı

Katılım bankalarının finansal yapısı, konvansiyonel bankalardan farklı özellikler taşımaktadır. Bu bankalar, faiz yerine kâr-zarar ortaklığına dayalı finansman yöntemlerini kullanmakta ve işlemlerini büyük ölçüde reel varlıklara dayandırmaktadır (Gökçen, 2023). Bu yapı, katılım bankalarının enflasyon karşısındaki duyarlılığını artırmaktadır. Özellikle varlık temelli finansman işlemleri, enflasyonun varlık değerleri üzerindeki etkilerinden doğrudan etkilenmektedir. Ayrıca, katılım bankalarının özkaynak yapısı da enflasyon karşısında önemli ölçüde aşınmaktadır.

6.4. TMS 29'un Sağladığı Çözüm

TMS 29 standardı, yüksek enflasyonlu ekonomilerde finansal tabloların genel fiyat düzeyine göre düzeltilmesini zorunlu kılarak, enflasyonun finansal tablolar üzerindeki bozucu etkilerini ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır (IAS 29). Bu kapsamda parasal olmayan kalemler, belirli bir fiyat endeksi kullanılarak raporlama dönemi sonundaki satın alma gücüne taşınmakta ve finansal tablolar yeniden düzenlenmektedir. Böylece, finansal tabloların karşılaştırılabilirliği ve güvenilirliği artırılmaktadır. Katılım bankaları açısından değerlendirildiğinde, TMS 29'un uygulanması, finansal tabloların daha gerçekçi bir şekilde hazırlanmasını sağlamakta ve bankaların finansal performansının doğru bir şekilde analiz edilmesine imkân tanımaktadır.

6.5. Enflasyon Muhasebesinin Katılım Bankaları Açısından Önemi

Katılım bankaları, finansal sistem içerisindeki artan rolleri nedeniyle doğru ve güvenilir finansal raporlamaya ihtiyaç duyan kurumlardır. Yüksek enflasyon ortamında, enflasyon muhasebesinin uygulanmaması durumunda finansal tabloların yanıltıcı hale gelmesi, bu kurumların finansal analiz süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda, TMS 29 kapsamında enflasyon muhasebesinin uygulanması, katılım bankalarının finansal tablolarının gerçeğe uygun, karşılaştırılabilir ve güvenilir olmasını sağlamaktadır. Bu durum, hem yatırımcılar hem de düzenleyici kurumlar açısından daha sağlıklı kararlar alınmasına katkı sağlamaktadır.

7. Sonuç

Enflasyon, özellikle yüksek seviyelere ulaştığında, finansal tabloların gerçeği yansıtma gücünü önemli ölçüde zayıflatan bir makroekonomik olgudur. Tarihî maliyet esasına dayalı muhasebe sistemleri, enflasyonist ortamlarda işletmelerin gerçek mali durumunu ve faaliyet sonuçlarını doğru bir şekilde yansıtmakta yetersiz kalmaktadır.

Bu çalışmada, katılım bankalarının yüksek enflasyon ortamında finansal tablolarının nasıl etkilendiği ve bu bağlamda enflasyon muhasebesine duyulan ihtiyaç TMS 29 standardı çerçevesinde ele alınmıştır. Yapılan değerlendirmeler, katılım bankalarının finansal yapılarının enflasyon karşısında önemli ölçüde etkilendiğini ve enflasyon muhasebesinin bu etkilerin giderilmesinde kritik bir rol oynadığını göstermektedir.

Katılım bankalarının varlık temelli finansman yapısı, kâr-zarar ortaklığına dayalı işlemleri ve parasal olmayan kalemlerinin ağırlığı, bu kurumların enflasyonist ortamlardan daha hassas bir şekilde etkilenmesine sebep olmaktadır. Bu durum, enflasyon muhasebesinin katılım bankaları açısından daha da önemli hale gelmesine yol açmaktadır.

TMS 29 standardı kapsamında finansal tabloların enflasyona göre düzeltilmesi, finansal bilgilerin karşılaştırılabilirliğini ve güvenilirliğini artırmakta, böylece finansal analiz ve karar alma süreçlerinin daha sağlıklı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye'de katılım bankalarının yüksek enflasyon ortamında sağlıklı finansal raporlama yapabilmeleri için enflasyon muhasebesi uygulamalarını etkin bir şekilde kullanmaları büyük önem taşımaktadır. Bu uygulamaların yaygınlaştırılması, finansal sistemin şeffaflığı ve güvenilirliği açısından da önemli katkılar sağlayacaktır.

Kaynakça

Acar, D., & Tugay, O. (2005). Enflasyon düzeltmesi ve uygulama düzeyinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (26).

Akdoğan, N. (2004). *Enflasyon muhasebesi: Kurumsal yaklaşımlar ve Türkiye uygulaması* (Genişletilmiş 2. baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.

Akyol, M. (2023). Enflasyon ve enflasyon muhasebesi çerçevesinde bilançolara etkiye dair genel bakış. *Mali Çözüm Dergisi*, 33(175).

Albaraka Türk Bankası. (2026). *Albaraka hakkında*. Erişim tarihi: 13 Mart 2026, 14:16, https://www.albaraka.com.tr/tr/hakkimizda/albarakayi-taniyin/albaraka-hakkinda

Arzova, B., & Şahin, B. (2022). Yüksek enflasyonlu ekonomilerde finansal raporlama süreçleri ve enflasyon muhasebesinin finansal tablolara etkisi. *Mali Çözüm Dergisi*, 32(170).

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu. (2005). *5411 Sayılı Bankacılık Kanunu*.

Bocutoğlu, E. (2001). *Makro iktisat: Keynesyen teori ve politikaları* (2. baskı). Trabzon: Derya Kitabevi.

Canbaz, M. (2016). *Katılım bankacılığı*. İstanbul: Beta Yayınevi.

Çetin, Ö., & Bozdoğan, T. (2023). Enflasyon muhasebesine geri dönüş: Enflasyon muhasebesi konulu makalelerin bibliyometrik analizi. *Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (12). https://doi.org/10.58627/dpuiibf.1378427

Çiçekli, A. (2024). Enflasyon muhasebesi uygulamasında karşılaşılan zorluklar. *Ekonomim*. Erişim tarihi: 20 Mart 2026, 02:06, https://www.ekonomim.com/kose-yazisi/enflasyon-muhasebesi-uygulamasinda-karsilasilan-zorluklar/738343

Dikmen, S. (2019). *Katılım bankacılığı ve Türkiye ekonomisine etkileri* (Yüksek lisans tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Geoffrey, W., Victoria, S., & Ajit, S. (1997). *The effects of hyper-inflation on accounting ratios financing corporate growth in industrial economies*. International Finance Corporation Technical Paper No. 3.

Eğilmez, M. (2023). *Ekonomi 101: Enflasyon*. Erişim tarihi: 21 Mart 2026, 04:06, https://www.mahfiegilmez.com/2023/01/ekonomi-101-enflasyon.html

Eğilmez, M. (2024). *Enflasyon rehberi*. Erişim tarihi: 21 Mart 2026, 04:16, https://www.mahfiegilmez.com/2024/01/enflasyon-rehberi.html

Er, H. (2024). Katılım bankalarının finansal performans göstergeleri ile makroekonomik faktörler arasındaki ilişki. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(4). https://doi.org/10.29106/fesa.1531022

Gökçen, G. (2004). Enflasyonun mali tablolar analizine etkileri. *Mali Çözüm Dergisi*, (69).

Gökçen, G., & Ataman, B. (2020). *Türkiye finansal raporlama standartları uygulamaları* (3. baskı). İstanbul: Beta Yayınevi.

Gökçen, G., & Ataman, B. (2022). *Finansal tablolar analizi*. İstanbul: Beta Yayınevi.

Gökçen, G., & Öztürk, E. (2023). Yüksek enflasyonlu ekonomilerde finansal raporlama kapsamında özellik arz eden konular. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(2). https://doi.org/10.29106/fesa.1299626

Gökçen, G. (2023). *Enflasyon muhasebesi: VUK kapsamında enflasyon muhasebesi uygulamaları* (Gözden geçirilmiş 2. baskı). İstanbul: Beta Yayınevi.

Hazıroğlu, T. (2018). *Katılım ekonomisi*. İstanbul: İz Yayıncılık.

International Accounting Standards. (t.y.). *IAS 29: Financial reporting in hyperinflationary economies*. https://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias29

İleri, H., & Altınışık, İ. (2004). Enflasyon düzeltmesinin gerekliliği, enflasyon muhasebesinin uygulanabilirliği ve muhasebeciler üzerinde yapılan bir araştırma: Karaman örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 7(1-2).

İlter, N. (1994). *Türkiye'de 1980 sonrası para arzı ve enflasyon* (Devlet Planlama Teşkilatı Uzmanlık Tezi).

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu. (2018). *TMS 29: Yüksek enflasyonlu ekonomilerde finansal raporlama*.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu. (2023a). *Yüksek enflasyonlu ekonomilerde finansal raporlama hakkında uygulama rehberi*.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu. (2023b). *Enflasyon muhasebesi eğitimi webinarı*. Erişim tarihi: 21 Eylül 2024, 13:46, https://www.youtube.com/watch?v=nNMj8xSvyNU

Karaer, M. (2024). Türkiye'de yüksek enflasyon dönemlerinin vergi sistemi üzerine etkisi. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 11(114). https://zenodo.org/records/14579756

Kendirli, S., & Ergenoğlu, S. (2021). Katılım bankalarının kârlılık belirleyicileri: Türkiye örneği. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(3). https://doi.org/10.29106/fesa.985638

Kishalı, Y., Işıklar, S., & Bozkurt, N. (2003). *Enflasyon muhasebesi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Köroğlu, Ç., & Uçma, T. (2005). Enflasyonun mali tablolar üzerine etkisi ve enflasyon düzeltmesinin işletmelere uygulanması. *Mevzuat Dergisi*, (90).

London Stock Exchange Group, & Islamic Corporation for the Development of the Private Sector. (2024). *İslami finans gelişim raporu 2024*. Erişim tarihi: 1 Nisan 2026, 14:48, https://www.lseg.com/content/dam/data-analytics/en_us/documents/reports/lseg-islamic-finance-development-report-2024.pdf

Morgil, O. (1999). *Enflasyonun işletmeler üzerindeki kısa ve uzun dönemli etkileri konulu panel*. İstanbul Mülkiyeliler Vakfı, 1. Gün, 1. Oturum.

Örten, R., & Karapınar, A. (2003). *Enflasyon muhasebesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Özdemir, S., & Arslan, S. (2007). Enflasyon muhasebesinde kullanılan yöntemlerin karşılaştırmalı analizi. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2).

Parasız, İ., Gökdere, A., İçöz, C., Füsunoğlu, M., vd. (1996). *İktisadın ilkeleri*. Ankara: Alkım Yayınevi.

Parlak, N. (Ed.). (2024). *Muhasebe*. Afyonkarahisar: Yaz Yayınları.

Pekcan, M. (2006). *Katılım bankacılığı faaliyetleri ve muhasebe sistemi* (Yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Şavlı, T. (2023). *Uygulama örnekleriyle UMS/TMS 29 yüksek enflasyonlu ekonomilerde finansal raporlama çerçevesinde enflasyon düzeltmesi* (1. baskı). İstanbul: İSMMMO Yayınları.

Tahıl, E. (2025). *Türkiye'deki işletmelerde enflasyon muhasebesinin VUK'a göre değerlendirilmesi ve TMS 29 ile karşılaştırmalı bir analiz* (Yüksek lisans tezi). KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Merkezi, Konya.

Tamimi, O., & Orban, I. (2020). Hyperinflation and its impact on the financial results. *Intellectual Economics, 14*(2). https://doi.org/10.13165/IE-20-14-2-01

Turan, S. (2010). *Enflasyon ve ekonomik büyüme ilişkileri: Türkiye üzerine incelemeler* (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. (2026). *Enflasyon ve para politikası*. Erişim tarihi: 18 Mart 2026, 12:28, https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Temel+Faaliyetler/Para+Politikasi

Türkiye Finans Katılım Bankası. (2026). *Türkiye Finans hakkında*. Erişim tarihi: 13 Mart 2026, 04:16, https://www.turkiyefinans.com.tr/tr-tr/hakkimizda/turkiye-finansi-taniyin/Sayfalar/turkiye-finans-hakkinda.aspx

Türkiye Katılım Bankaları Birliği. (2024). *Faaliyet raporu*. Erişim tarihi: 1 Nisan 2026, 15:13, https://www.tkbb.org.tr/faaliyetler/yayinlar/yillik-sektor-raporlari

Türkiye Katılım Bankaları Birliği. (2025). *Bilanço raporları arşivi*. Erişim tarihi: 11 Nisan 2026, 15:25, https://tkbb.org.tr/bilanco_raporlari

Uman, N. (1999). *Enflasyon muhasebesi (Enflasyonda işletme kârlılığının ölçülmesi konulu panel)*. İstanbul Mülkiyeliler Vakfı, 2. Gün, 3. Oturum.

Uman, N., & HacıRüstemoğlu, R. (2004). *5024 No.lu yasaya göre enflasyon muhasebesi*. İstanbul: Alfa Basım.

Yenisu, E. (2022). Enflasyonun finansal tablolara etkisi ve enflasyon muhasebesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(27). https://doi.org/10.38155/ksbd.1165484

Yüce, M. (1998). Enflasyon muhasebesi. *Sayıştay Dergisi*, (31).